

KONINKLIJKE
FOTOBOND
afdeling Utrecht-'t Gooi

DE KIJKER

WINTER 2026

- **Fotografencafé Woerden**
 - **Het Perfecte Plaatje**
 - **De Beste Club**
- **Fotograferen in opdracht**
 - **Affinity**
- **War Stories & Freedom**
- **Wandelen en fotografie**
- **Crisisbeton en buurtmoeders**
 - **Nederlands Fotomuseum**
 - **Veel exposities**

IN DEZE EDITIE

- Van de redactie 2
- Fotografencafé Kasteel Woerden 3
- Reportagefotografie met hart en hoofd 5
- Affinity van Canva 8
- Waarom wandelen je fotografie transformeert 10
- Formaatvraagstukken 15
- Het Perfecte Plaatje 16
- Uitslag De Beste Club 2025 18
- Crisisbeton en Buurtmoeders 21
- FOMU 23
- Gezien: War Stories, Ukraine up close 24
- Gezien: Freedom van Erwin Olaf 26
- Vertaling van Museumspeak 29
- Nederlands Fotomuseum: alvast binnen kijken 30
- Exposities: een selectie 32
- Colofon: redactie, publicatieschema, inzenden voor het volgende nummer 39

Omslagfoto: Kees Molders
Zie Stuur je eigen foto's ↗

Van de redactie

Gelukkig nieuwjaar!

Stuur je eigen foto's

We nodigen je uit uiterlijk 15 maart je eigen foto (vrij onderwerp) in te sturen voor de volgende editie! Misschien wordt dat wel een nieuwe rubriek. Let op: met tekst; want je beschrijft in maximaal 50 woorden waarom deze foto jouw favoriet is. Let op voldoende resolutie. Misschien kiezen we hem (ook) voor de omslag als het een liggend formaat betreft, in dat geval snijden we hem af tot A4-verhoudingen. Er komt dan een inhoudsopgave overheen. In het nummer plaatsen we alsnog je hele foto.

Verwacht: beeldbewerker Darktable

In dit nummer komt Affinity van Canva kort aan bod. We bereiden voor het volgende nummer een wat uitgebreider artikel voor over Darktable.

Dringend versterking gevraagd

Jan Donders gaat het wat kalmer aan doen. En we kunnen sowieso versterking gebruiken in de redactie, want we draaien straks op twee mensen. Daardoor wordt De Kijker veel te kwetsbaar. Vind je het jammer als De Kijker ter ziele gaat? Meld je dan aan, draag bij. 'Vast' meedoen, losse artikelen schrijven... we zijn flexibel.

Fotografencafé Kasteel Woerden

tekst en foto's Kees Molders

Op 1 december bezocht ik met twee medefotografen het Fotografencafé Kasteel Woerden. Fotografencafé Kasteel Woerden is een organisatie van, voor en door fotografen. Het Café organiseert zes maal per jaar een programma, waarbij in de middag een workshop of masterclass plaatsvindt, gevolgd door een fotograferdiner. In de avond is er een FotoPlaza voor beginnende, vaak jonge fotografen, gevolgd door een inleiding door een gastfotograaf. Het laatste onderdeel van de avond is de 1:1 portfoliobespreking door vier fotografen.

In de middag gaf Jeroen Toirkens een volgeboekte workshop Storytelling. In het eerste deel besprak Jeroen de kernprincipes van visuele storytelling: aan de hand van veel voorbeelden komen narratieve structuur, verschillende vertelvormen, beeldtaal en het gebruik van verschillende visuele stijlen aan de orde. In het tweede deel gingen de deelnemers zelf aan de slag met een edit-opdracht.

De avond was voor de FotoPlaza, waarin Brechje de Vries, documentair fotograaf uit Utrecht, verslag deed van haar werk. Ze zoekt naar maatschappelijke diepgang binnen mentale gezondheid. Zo heeft ze series gemaakt over mantelzorg en over eenzaamheid onder studenten. Haar serie 'Ik voor jou' vertelt het verhaal van haar zus, Maaike. Al vroeg in diens relatie

werd zij onverwachts mantelzorger voor haar vriend. Wat gebeurt er als je leven plotseling verandert en liefde ook betekent: loslaten, volhouden en onvoorwaardelijk voor elkaar kiezen? Het gaat over er voor iemand willen zijn, maar soms ook jezelf voorop moeten stellen. Op de [website van Brechje](#) kun je het door haar getoonde materiaal bekijken.

De hoofd-presentatie werd gegeven door [Ilvy Njiokiktjien](#), [fotojournalist](#) en [storyteller](#), die een 'Reis door haar projecten' liet zien. Ze toonde onder meer haar veelgeprezen serie *Born Free*, waarin zij de jeugd van post-apartheid Zuid-Afrika volgt en hun zoektocht naar identiteit en gelijkheid toont. Daarnaast vertelde Ilvy over haar persoonlijke project rond haar opa Louis Njiokiktjien, die op Ambon werd geboren en uiteindelijk in Nederland terecht kwam. Ilvy kwam pas onlangs

↖ *Het kasteel van Woerden in avondlicht*
↑ *Brechje de Vries en mede-organisator Aart Sliedrecht*
↓ *Ilvy Njiokiktjien laat zien hoe zij een oude foto van haar familie her-fotografeerde met de huidige generatie, op het balkon van het kosthuis waar de eerste generatie werd opgevangen.*

Ilvy laat toont haar boek 'BORN FREE – Mandela's Generation of Hope' aan een vaste bezoeker

achter het echte verhaal van haar deels Chinese roots en de migratie van haar voorouders naar Nederland. Aan de hand van foto's en familieverhalen liet zij zien hoe geschiedenis, identiteit en herinnering elkaar beïnvloeden binnen één familie. Zie de rubriek Exposities, achterin deze Kijker (Generasi 3.0 - Fotomuseum Den Haag).

De bespreking van portfolio's en fotoseries vond niet plaats in de gebruikelijke zaal van het kasteel (er was een bruiloft en die inkomsten gaan voor) maar in een zaal die door laat-middeleeuwse discolampen werd verlicht. Daar kan geen kleurtemperatuurschuifje tegenop ;-)
Gelukkig lagen de foto's onder daglichtlampen...

Fotografencafé Kasteel Woerden vindt in 2026 plaats op de maandagen:

- 2 februari
- 13 april
- 1 juni
- 3 augustus
- 5 oktober en
- 7 december

En dan kan het zomaar gebeuren dat je je werk kunt voorleggen aan Jeroen Toirkens, die spontaan inviel als reviewer.

Entree tot de lezingen en portfolio-besprekingen is gratis, al wordt een bijdrage op prijs gesteld. Workshops, masterclasses en fotograferendiner boeken via [de website van het Fotografencafé Kasteel Woerden](#).

Reportagefotografie met hart en hoofd

Fotograferen in opdracht

tekst en foto's: Milou Oomens

Fotograferen in opdracht vraagt meer dan alleen een goed oog. Het draait om contact, voorbereiding, improvisatie en vooral: verhalen kunnen vangen.

Fotograaf Milou Oomens uit Culemborg deelt hoe zij te werk gaat bij haar reportages voor maatschappelijke organisaties.

Van briefing tot beeldverhaal

Mijn opdrachten komen vooral van non-profit-organisaties. Zij willen verhalen vertellen die verbinden. En bovendien bijdragen aan meer naamsbekendheid en een goed imago. Ik combineer fotografie met interviews, voor online publicaties en magazines. Een goede briefing is de basis: wat is het doel, wie is de doelgroep, welke sfeer willen we overbrengen?

Daarna begint de voorbereiding: ik noteer datum, locatie, vraag na of de organisatie schriftelijke toestemming wil van de geportretteerden en of ik die moet regelen en ik zet mijn tas klaar met verschillende lenzen, meerdere accu's, een kladblok, pennen en – niet onbelangrijk – een flesje water en snacks. Ik lees me in, bekijk de website of eerdere edities van het magazine en verzamel voorbeeldbeelden al dan niet aangeleverd door de organisatie. Dat helpt om op locatie snel te schakelen.

Sfeer en variatie

Op locatie zoek ik naar variatie en balans: portret versus groep, veraf en dichtbij, actie en rust. Bij een magazine zorg ik dat er voldoende foto's zijn met ruimte om het onderwerp en een rustige achtergrond, waar eventueel tekst kan komen te staan. Een reportage is geslaagd als de foto's samen een verhaal vertellen. Mensen moeten zich er in herkennen. Soms werk ik met poseren, of zorg ik dat iemand kijkt door even te zwaaien of roepen. Maar het liefst fotografeer ik 'caught in the act'.

Een voorbeeld is mijn reportage over een zomerkamp voor het magazine Stroom van het Apostolisch Genootschap. "De opdracht was: laat de lezer erbij zijn. Dat betekent veel afwisseling in standpunten en emoties vastleggen zonder dat het te zoet wordt."

Een ander voorbeeld is de reportage over OldStars wielrennen voor het Ouderenfonds. Als ik interview en fotografeer, let ik er altijd op dat de mensen die ik spreek en waarschijnlijk ga citeren, ook op de foto komen. Dat zie je hier goed terug.

De samenwerking met de vormgever

Na de shoot volgt selectie en nabewerking in Lightroom en soms Photoshop. Van 300 foto's blijven er meestal zo'n 50 over. Daarna begint de dialoog met de eindredactie en vormgever.

Vormgever Merijntje Betzema, zij maakt De Stroom van het Apostolisch Genootschap, benadrukt de kracht van beeld: "Ik kijk of de foto's de lezer uitnodigen. Niet alleen vrolijk, ook echt. Beeld zorgt dat de lezer zin krijgt om te lezen."

Les 1: altijd opladen

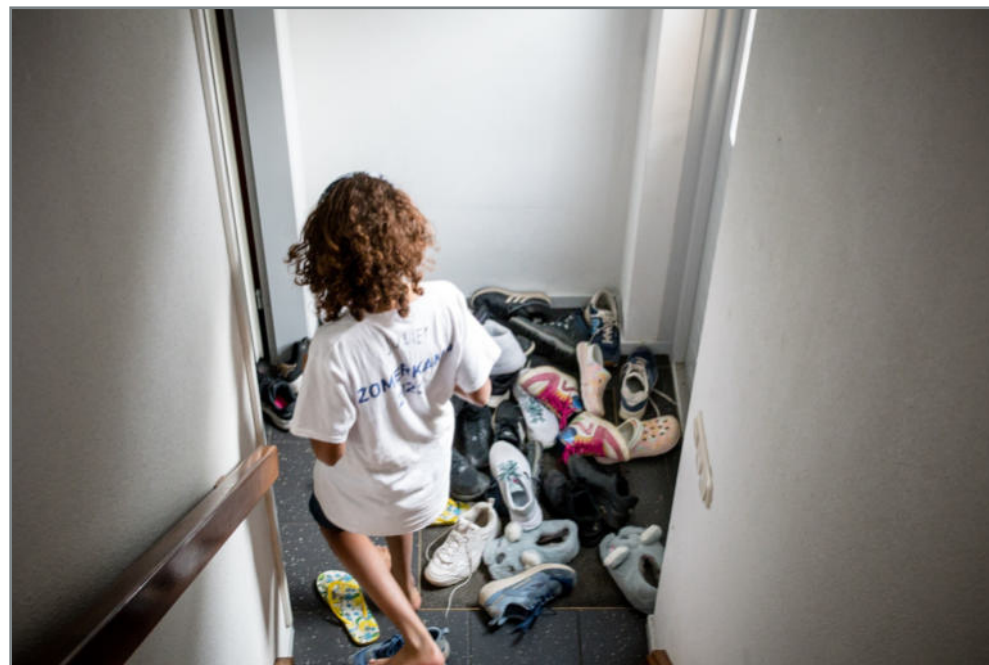
Niet elke opdracht verloopt vlekkeloos. Ik stond ooit met lege accu's. Sindsdien heb ik altijd drie opgeladen batterijen bij me. Humor en flexibiliteit horen bij het vak. Soms regent het, soms werkt het licht niet mee – maar dat hoort erbij. Als reportagefotograaf moet je op alles voorbereid zijn en in veel verschillende omstandigheden toch bruikbare foto's kunnen leveren.

Tot slot

Fotograferen in opdracht betekent werken mét mensen, niet alleen voor mensen. Je vertaalt hun verhaal in beelden. Als dan een opdrachtgever zegt: 'je foto's stralen echtheid uit, dat je mag zijn wie je bent' en 'je krijgt van deze foto echt zin om het magazine te gaan lezen,' dan weet ik dat het gelukt is.

Als je vaker wilt fotograferen in opdracht heb je een aantrekkelijke en informatieve website nodig.

Kijk hoe Milou haar website én haar fotowerk aanpakt op www.fotomilou.nl

Affinity van Canva

Verrassing...

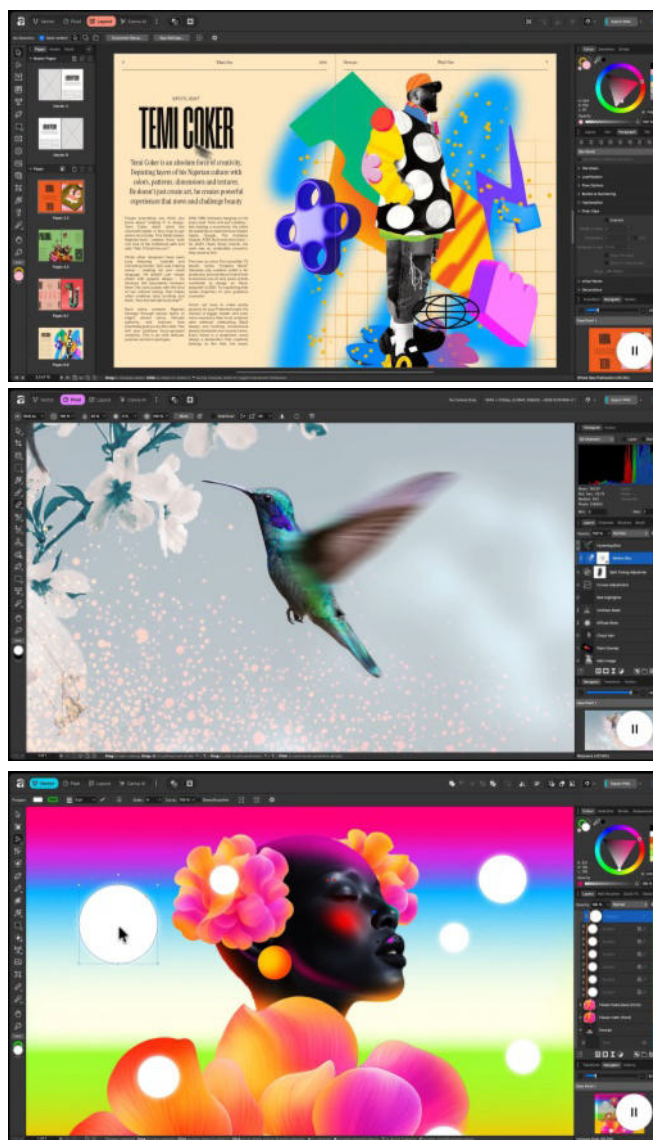
door Kees Molders

In het vorige nummer was ik nog zoekende naar alternatieven voor fotobewerking. Alternatieven voor Adobe, voor de duidelijkheid. Het lijkt er op dat de zoektocht kan worden gestaakt. Er is een (relatief) nieuwe ster aan het firmament.

Affinity bestond oorspronkelijk uit drie afzonderlijke modules: Photo, Publisher en Designer. Serif was de Britse firma die ze op de markt bracht. Je kocht ze eenmalig voor PC, Mac of iPad. Er was geen abonnementsvorm, en juist dat was een sterk punt waar veel fotografen en grafisch ontwerpers voor overstap gingen.

Toen Canva de drie programma's aankocht was het internet in rep en roer: dat betekent natuurlijk dat er binnen de kortste keren een abonnement wordt geïntroduceerd. Canva bezwoer dat dat niet zou gebeuren. In de afgelopen herfst ging de website van Affinity plotseling op zwart: er zouden grootse creatieve dingen gaan gebeuren - en de vrees dat er alsnog een abonnementsvorm zou komen stak andermaal de kop op.

Groot was dan ook de verrassing dat Canva een nieuw, geïntegreerd programma aankondigde dat gratis zou zijn en blijven. Voor PC, Mac en later ook voor iPad. Geïntegreerd wil zeggen dat het voortaan nog maar één programma is met drie 'afdelingen' die Studio worden genoemd. Je kunt alle tools in de Pixel-, Vector- en Layout-studio's gebruiken, plus alle aanpassings- en exportfuncties, zonder beperkingen of betalingen. Het programma ontvangt ook gratis updates met nieuwe

Van boven naar beneden de drie Affinity-modules Layout, Pixel en Vector (afbeeldingen van Canva)

functies en verbeteringen. Als je een Canva Premium-abonnement hebt, kun je ook de AI-tools van Canva binnen Affinity ontgrendelen via de Canva AI Studio. *Dat is de clou: Ai-functies zitten in een betaald pakket.* Maar verder zitten er geen addertjes onder het gras, het is geen uitgekleepte versie en er zijn geen verborgen 'in-app'-kosten.

Je hebt alleen een gratis Canva-account nodig (in de praktijk niet meer dan een mailadres) om gratis toegang te krijgen tot alle vector-, lay-out- en pixeltools van Affinity. Als je echter Canva AI-tools binnen Affinity wilt ontgrendelen, heb je dus een betaald Canva-abonnement nodig.

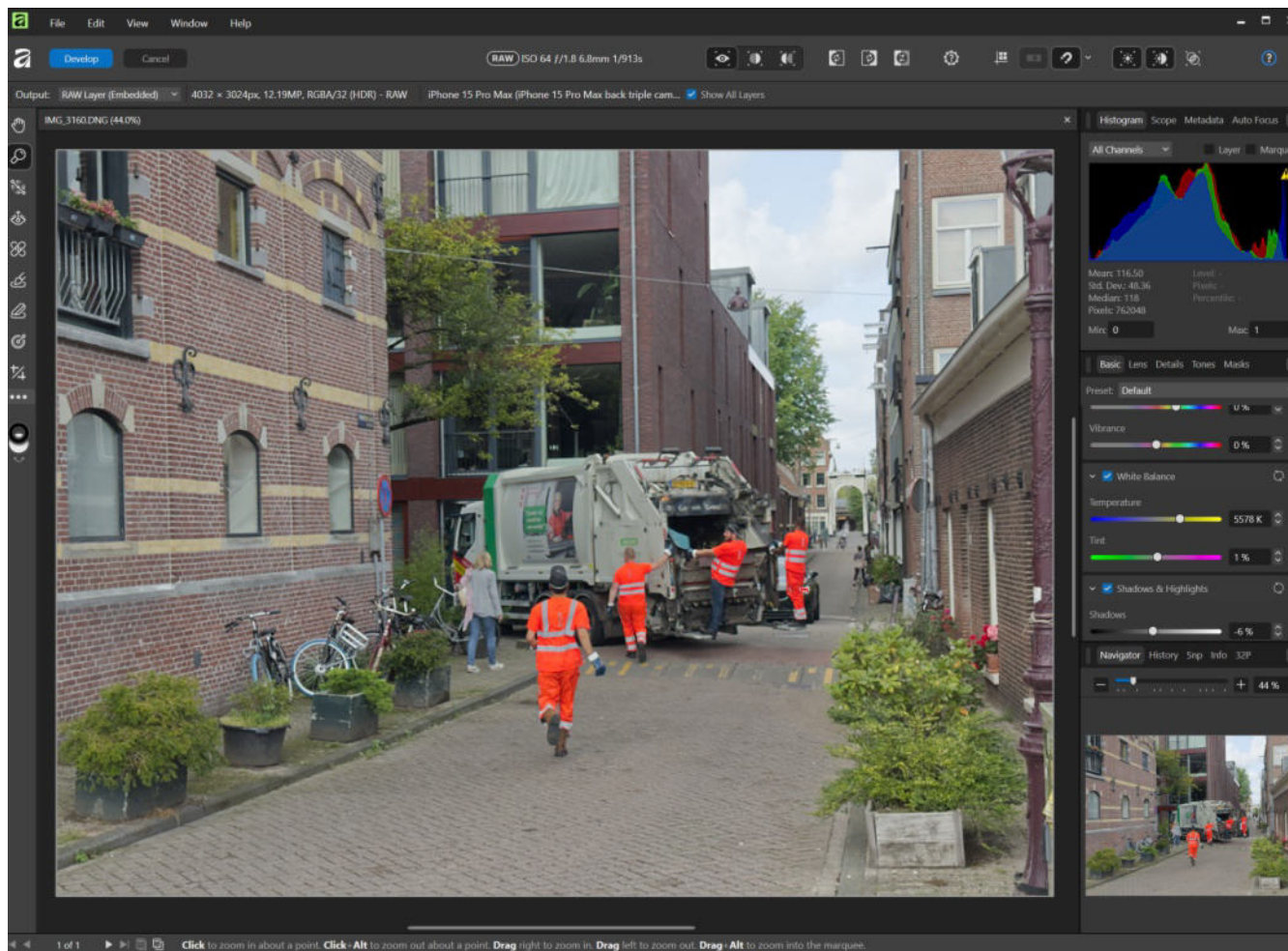
Wat biedt de betaalde Canva AI Studio aan extra's?

- Generatief vullen, uitbreiden en bewerken
- Afbeeldingen en vectoren genereren
- Achtergrond verwijderen en onderwerp selecteren
- Inkleuren, diepteselectie en superresolutie
- Portretvervaging en portretverlichting
- Volledige AI-generatiegeschiedenis

Eigenlijk dingen waar een pure fotograaf geen behoefte aan heeft...

De Foto-module

In Pixel ontwikkel je je foto's met standaard niet-destructieve bewerking. Breng aanpassingen aan, experimenteer met filters, maskers en meer, zonder je originele bestand te beschadigen. Je kunt zelfs je ongedaan-maak-geschiedenis opslaan met je bestand, zodat alles omkeerbaar blijft, van je eerste ontwerp tot de uiteindelijke export. Affinity biedt een complete toolkit voor fotobewerking - RAW-ontwikkeling,

Een eigen screenshot met een eigen foto. De meest gebruikte gereedschapjes zijn goed te vinden.

retoucheren, HDR, batchverwerking, macro's, onbeperkte lagen - helemaal gratis en zónder abonnement.

De Tools, Toolbar en Panels kun je naar behoefte inrichten.

Exportformaten: raster formaten als JPEG, PNG, TIFF, en WebP — plus PDFs voor print. Je kunt batchgewijs exporteren in meerdere formaten, met volledige controle over compressie en kleurprofielen.

Hieronder alle exportformaten met het aantal varianten tussen haakjes.

JPG (4), GIF (2), TIF (6), SVG (4), EPS (4), PDF (9), DWG (2), PSD (3), WEBP (6), JPGXL (4), Open EXR, Radiance, TGA en Canva Design.

'Gewoon' opslaan gaat in het eigen .af-formaat (Affinity File), dat voor alle drie modules werkt.

De Layout-module importeert IDMLbestanden uit

InDesign. Affinity Layout exporteert naar publicatieformaten als PDF (met afloop/snijtekens), SVG, JPEG, PNG, TIFF en EPUB.

Ik heb hier voor het eerst serieus JPGXL als opslagformaat uitgeprobeerd.

Het is wel een openbaring te zien dat een opgeslagen jpg van 24 megapixel een bestandsgrootte van 27 Mb heeft - en die in JPXL 8 Mb terwijl je geen verschil ziet (allebei in de beste kwaliteit).

De eerste indrukken van Affinity zijn prima, al zal het wel een jaartje duren voor ik alle handelingen die ik bij Adobe kende ook in dit programma heb teruggevonden.

Dan heb ik het niet eens over het gebruik van het opmaakprogramma voor publicaties zoals boeken. Het ontwennen van Scribus en het leren van Layout zal wel wat voeten in de aarde hebben...

Waarom wandelen je fotografie transformeert

Onderzoek toont aan dat wandelen divergent denken stimuleert

door Marcel Borgstijn

Maart 2020. De wereld viel stil, maar ik begon te wandelen. Elke dag, min of meer dezelfde route door mijn buurt met mijn camera. Geen plan, geen opdracht, gewoon wandelen en kijken. Wat begon als een manier om gezond te blijven tijdens de lockdown werd iets anders. De foto's die ik maakte tijdens die dagelijkse wandelingen voelden anders dan alles wat ik eerder had gemaakt. Scherper. Authentieker. Meer gezien. Uiteindelijk werd dit mijn project 'Descended Silence'. Een visuele weergave van de neergedaalde stilte in mijn stad tijdens Corona.

Onlangs ontdekte ik dat dit geen toeval was. Stanford wetenschappers maten precies wat er met me gebeurde: wandelen verhoogde mijn creatieve output met 60%.

Het Stanford onderzoek dat alles verklaart

Marilyn Oppezzo en Daniel Schwartz van Stanford University testten 176 mensen op creatieve taken, zowel zittend als wandelend *). De resultaten waren ondubbelzinnig: 81% van de deelnemers werd creatiever tijdens het wandelen, met een gemiddelde toename van 60% in creatieve output. Maar hier wordt het echt interessant voor fotografen: de onderzoekers

testten vier verschillende scenario's:

- Zittend binnen aan een tafel
- Wandelend binnen op een loopband (voor een blinde muur!)
- Wandelend buiten op een pad
- Zittend buiten (geduwd in een rolstoel langs hetzelfde pad)

Het verrassende resultaat: beide wandelsituaties produceerden twee keer zoveel creatieve reacties als zitten. BAM. Wandelen binnen op een saaie loopband werkte net zo goed als wandelen buiten in een mooie omgeving.

"Ik dacht dat wandelen buiten alles zou overtreffen," zei Oppezzo, "maar wandelen op een loopband in een kleine, saaie kamer had nog steeds sterke resultaten, wat me verraste."

Het fotografische voordeel

Wij fotografen hebben een uniek voordeel: wandelen is al onderdeel van onze hobby. Maar er is een cruciaal verschil tussen doelloos rondzwerven met een camera en bewust wandelen voor creativiteit.

De Stanford onderzoekers ontdekten dat wandelen met name divergent denken stimuleert, oftewel het vermogen om veel verschillende ideeën en oplossingen te genereren. Interessant genoeg presteerden deelnemers iets slechter op taken die één correct antwoord vereisten. Dus wandelen helpt je niet om

technische problemen op te lossen, maar het helpt je wel om nieuwe perspectieven te vinden.

Drie modi van (fotografisch) wandelen

1. Wandelen zonder camera (puur divergent denken)
Zoals die loopbandtest bewijst: de beweging zelf activeert creatief denken. Geen camera, geen druk om te "leveren". Gewoon je brein dat oplossingen genereert, ideeën combineert, nieuwe perspectieven vindt. Het Stanford onderzoek toonde aan dat dit creatieve effect zelfs aanhoudt nadat je weer gaat zitten, een "residueel creatief effect" dat je mee naar huis neemt.

2. Wandelen met camera, zonder opdracht (receptieve modus)
Dit was mijn 'Descended Silence' ritueel. Camera mee, maar geen specifieke intentie. De creativiteitsboost plus visuele alertheid. Je brein maakt verbindingen die je nooit zou zien aan je bureau.

3. Wandelen met een creatieve vraag (gefocuste verkenning)
Neem een specifiek fotografisch probleem mee naar buiten. Maar onthoud: wandelen stimuleert divergent denken, niet convergent denken. Dus niet voor technische problemen ("Hoe krijg ik die belichting goed?"), maar voor conceptuele vragen ("Hoe kan ik dit onderwerp anders benaderen?").

Mijn Corona-wandel les

Wat 'Descended Silence' me leerde was niet dat wandelen helpt. Het was dat dagelijks wandelen transformeert.

De Stanford onderzoekers lieten proefpersonen 5 tot 16 minuten wandelen, korte sessies. Maar mijn ervaring was: consistentie versloeg duur. Elke dag, min of meer dezelfde route. Geen spektakel, geen nieuwe locaties. Die herhaling zelf creëerde ruimte voor dieper zien.

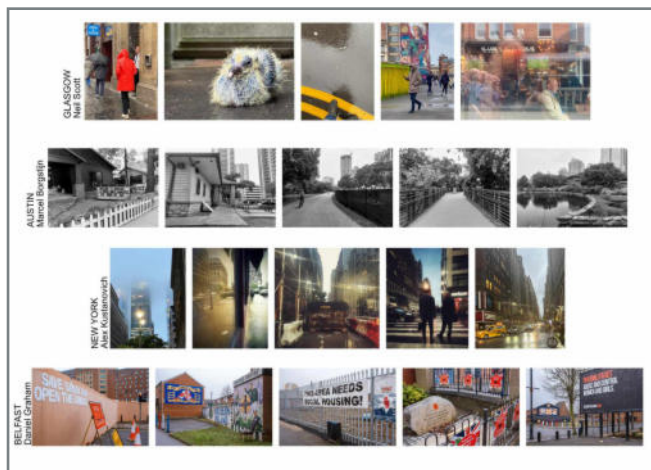
Mijn brein wist: hier hoeft ik niet na te denken over navigatie, over het verwerken van nieuwe prikkels. Hier kan ik gewoon zien.

De wetenschap bevestigt dit: het gaat om de beweging, niet om de omgeving. Die saaie loopband voor een blinde muur werkt net zo goed als een wandeling door de natuur. De creativiteitsboost komt niet van inspirerende uitzichten, het komt van je voeten die bewegen terwijl je brein vrij is om te dwalen.

Van theorie naar praktijk: RBNXPLRNG

Die les uit 'Descended Silence', dat beperkingen creativiteit stimuleren, leidde tot een experiment dat het Stanford onderzoek in de praktijk brengt: RBNXPLRNG (Urban Exploring)

De Situationisten experimenteerden al in de jaren 1950 met een soortgelijk concept: *dérive*, het doelloos

Bijdragen van Neil Scott (Glasgow), Marcel Borgstijn (Austin), Alex Kustanovich (New York), Daniel Graham (Belfast)

drijven door de stad om jezelf open te stellen voor onverwachte ontmoetingen en observaties.

Guy Debord beschreef *dérive* als een techniek om los te breken van gewoontes en vooraf bepaalde routes. Door je bewust over te geven aan willekeur, of zoals hij het noemde, de "psychogeografie" van de stad, activeer je een andere manier van kijken. Precies wat het Stanford onderzoek nu meet als "divergent denken."

RBNXPLRNG is in wezen *dérive* met een web-app. Waar de Situationisten dobbelstenen gebruikten of simpelweg hun intuïtie volgden, gebruik je nu een willekeurige generator. Maar het principe is hetzelfde: door de controle over je route op te geven, krijg je controle over je waarneming. Het verschil is dat we nu weten waarom het werkt.

Stanford toont de neurologische basis aan: die 60% creativiteitsboost is geen romantisch idee, maar meetbaar hersenwerk.

Het concept van RBNXPLRNG is simpel: start op een willekeurige plek in je stad. Maak een foto. Klik op "Volgende Richting". De app geeft je een willekeurige richting. Loop naar het volgende kruispunt en maak onderweg een foto. Herhaal tot je vijf foto's hebt.

Geen keuze over waar je heen gaat. Geen planning. Geen "mooie plekken" opzoeken. Gewoon wandelen en gedwongen worden te zien wat er is, niet wat je verwachtte te vinden.

En hier gebeurt iets fascinerends: omdat je niet nadenkt over waar je fotografeert, heb je alle mentale ruimte om na te denken over hoe je fotografeert. De app neemt de navigatie over, precies zoals die loopband in het Stanford experiment de omgeving overnam. Wat overblijft is pure beweging en pure waarneming.

Het is het anti-Instagram algoritme. Geen trending locaties, geen "beste plekken voor fotografie in je stad". Gewoon je voeten, je stad, je ogen, zonder enige controle over je route.

Toen ik RBNXPLRNG twee jaar geleden lanceerde, verwachtte ik misschien een handvol inzendingen. In plaats daarvan kwamen er series binnen uit Montreal, Hamburg, New York, Barcelona, Glasgow, fotografen die dezelfde ervaring deelden. "Ik kwam op plekken waar ik nog nooit was geweest, ook al woon ik hier al tien jaar." Of: "Ik moest creatief zijn, ik had geen keuze." Dit resulteerde in een hele special van Darkrooms

Magazine met 11 fotografen die hun RBNXPLRNG routes documenteerden. Elf verschillende steden, elf compleet verschillende visuele verhalen, maar allemaal voortkomend uit dezelfde beperking: volg de app, fotografeer wat je tegenkomt.

Dat is precies het punt. Stanford bewees dat wandelen divergent denken activeert. RBNXPLRNG dwingt je om dat divergente denken daadwerkelijk te gebruiken. Geen ontsnapping naar vertrouwde composities of betrouwbare locaties. Gewoon de vraag: wat zie ik hier, nu ik hier toch ben?

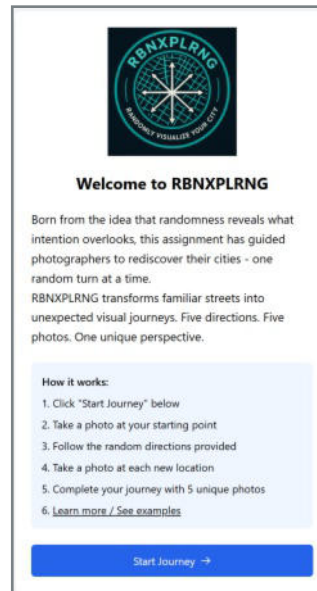
Het zijn meestal niet de mooiste foto's die je maakt tijdens RBNXPLRNG. Maar ze zijn wel het meest verrassend. Omdat je brein in een staat komt die het Stanford onderzoek beschrijft: open, onderzoekend, bereid om onverwachte verbindingen te maken.

Probeer het zelf

Ga naar <https://rbnxplrng.com> en volg de richtingen waarin je wordt gestuurd. Vijf foto's, één willekeurige route, jouw stad.

Ik ben benieuwd welke creativiteit jouw voeten zullen ontgrendelen.

*) De studie: Oppezzo, M., & Schwartz, D. L. (2014). Give your ideas some legs: The positive effect of walking on creative thinking. *Journal of Experimental Psychology: Learning, Memory, and Cognition*, 40(4), 1142-1152. (koppeling opent pdf)

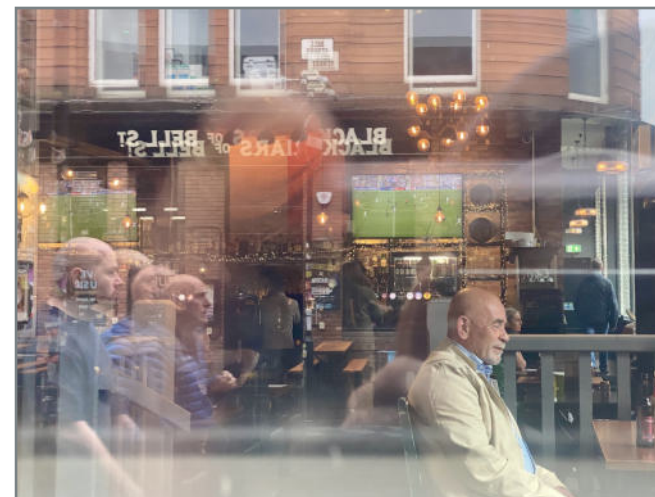
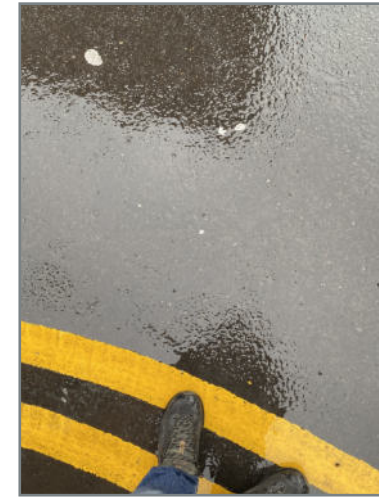

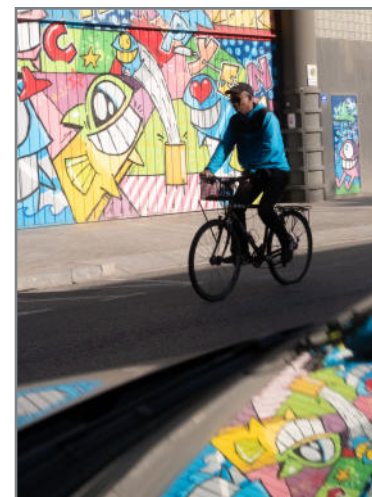
De start van de web-app. Je hoeft geen echte app op je gsm te installeren, hij werkt op een internetsite.

De RBNXPLRNG-wereldkaart met de locatie van de bijdragen

'Walking opens up the free flow of ideas, and it is a simple and robust solution to the goals of increasing creativity and increasing physical activity.'

Formaatvraagstukken

Gedachten over staand, liggend, vierkant...

door Kees Molders

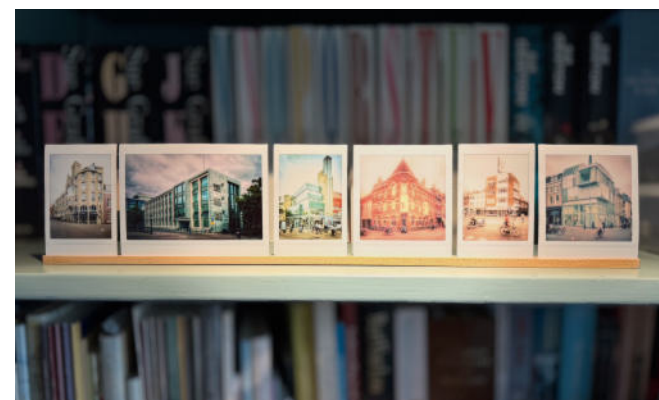
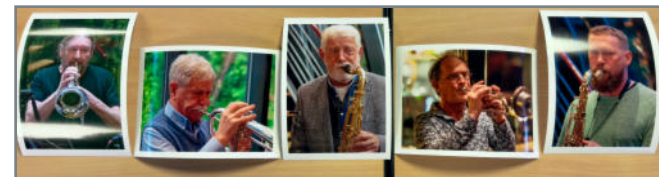
Hieronder zie je een screenshotje van de bijdrage van Neil Scott aan RBNXPLRNG. Zijn foto's heb ik hier als een filmstrip horizontaal gemonteerd.

Het oog struikelt vaker over afwisselend verticaal, horizontaal en vierkant afgedrukte foto's. Dat komt door de opdracht die we aan afdrukcentrales geven: druk deze foto's af in het 18-cm-formaat. Of aan het pakje papier dat in onze printers ligt. Braaf worden alle foto's afgedrukt op papier met dezelfde breedte, liefst met de foto's zoveel mogelijk het papier vullend. Als we de afdrukjes vervolgens in het gelid opstellen, zoals rechtsboven, ontstaat een rafelig uiterlijk. De foto's verschillen in hoogte. Bij de foto's van RBNXPLRNG op de twee bladzijden hiervoor zijn de foto's digitaal op dezelfde hoogte gebracht, maar daar vraagt de vlakverdeling op de pagina weer om compromissen: twee rijen. Met bestanden gaat het passen en meten makkelijker dan met stukken papier.

Ik heb drie Instax-printertjes. Dat is een afwijking, maar wel een prettige. Die dingen printen wel foto's met dezelfde hoogte, gesteld dat je alle opnamen afdruckt met de brede witte rand van het papier aan de onderkant, zoals in de opstelling van de foto's middenrechts. Als je foto's overdwars gaat afdrukken gaat het alsnog mis.

Punt is dat een evenwichtiger beeld ontstaat als alle foto's in een serie (Vijf met Samenhang?) even hoog zijn. Dat lukt vaak niet in het allegaartje van de foto-afdrukken die worden aangeleverd voor een clubinzending voor de Bondsfotowedstrijd, tenzij je daar uitdrukkelijk aandacht aan besteedt. Of als je centraal afdruckt.

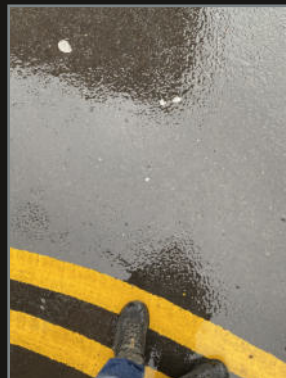
De horizontale foto's krijgen door hun afmetingen wel opeens meer aandacht (zie onder); dat is een complicerende factor waarmee je eigenlijk reeds bij de opname of op z'n laatst bij het editen van de serie rekening moet houden.

↑↑ *Blazers, foto's van Huub van Beurden tijdens een fotobespreking (gereproduceerd met toestemming); hoogteverschillen.*

↑ *rijtje foto's uit Instax printers: mini, square, wide. Gelijke hoogte geeft meer eenheid in het beeld.*

↖ *nogmaals RBNXPLRNG: Neil Scott, Glasgow, maar nu uitgelijnd op één regel*

Het Perfecte Plaatje

Jubileum expositie in Filmmuseum Hilversum.

tekst en foto's van expositie-opstellingen door Jan Donders

Het Museum Hilversum heeft zijn naam gewijzigd in Fotomuseum Hilversum, een verandering die voor ons, fotografen, veel belooft. In het hart van de regio Utrecht-'t Gooi kan het niet anders dan een verrijking van onze fotocultuur betekenen.

Naast de indrukwekkende expositie van Jan Banning: Bloedbanden over de verzoening na de genocide in Rwanda, viert het Fotomuseum het jubileum van 'Het Perfecte Plaatje' met een tentoonstelling.

Over Het Perfecte Plaatje, het populaire RTL4-programma, is een bijzondere tentoonstelling samengesteld uit de 100 beste foto's van 10 jaar, samen met de recente 2025 editie (winnaar Lykele Muus) en Het Perfecte Plaatje op Reis 2025 (winnaar Irene Moors). Deze expositie is nog te zien tot 9 februari 2026.

Een goede reden om naar de publieksopening op 19 december te gaan. Drie verdiepingen, de eerste met de beste 100 historische foto's, dan een etage met de beste foto's van het Perfecte Plaatje 2025, tenslotte een etage met Perfecte Plaatje op Reis 2025.

Afdrukken op dibond of op (grote) doeken, verzorgd en gesponsord door CEWE.

Het is opvallend dat bij het overzicht van de beste 100 historische foto's slechts 10 foto's van 2019 of eerder getoond worden. Het merendeel is van na die tijd. Worden de foto's beter? Of speelt hier ook het mode-gevoel mee?

Geregeld krijg ik de vraag: 'Het Perfecte Plaatje, daar kijk jij zeker ook naar?' Verbazing als ik antwoord dat ik bijna nooit kijk, zeker niet een hele aflevering. Een

Poster van expositie

→ Een van de historische foto's met André van Duin en Georgina Verbaan (als Corrie van Gorp)

Een mooi plaatje is voor veel fotografen de belangrijkste reden om een foto te maken. Maar soms wil je meer vertellen met je beeld. Alle elementen van een foto zoals licht, dynamiek, verhoudingen en styling, maar er zijn er nog veel meer, komen samen als een fotograaf een verhaal weet te vertellen met een foto. Misschien zijn al die technische eisen dan ineens veel minder belangrijk, of toch niet?

Winnende foto 'Perfecte Plaatje op Reis' van Irene Moors

kleine inventarisatie bij mijn collega fotoclubleden geeft hetzelfde beeld: 'Nee daar kijk ik niet (meer) naar'. Dat 'meer' in de vorige zin geeft aan dat het programma gewijzigd is, van fotografie-programma naar amusementsprogramma. Terwijl in de eerste jaren de nadruk lag op de fotografie, het componeren van een beeld, gaat het nu over de BN'ers, de entourage, de enscenering en de 'uitdagende opdrachten'.

Het is ongeloofwaardig dat relatief ongeschoolde fotografen in een korte tijd de prachtigste plaatjes (want dat zijn het wel) kunnen produceren, zonder de hulp van een team van professionals om zich heen. Bij de expositie van de 2025 foto's staan terecht ook de namen van de 'tips en tricks' gevers. Namen als Ingrid van Heteren, William Rutten, Ernst Coppejans, 'Extravaganza' Ilse La Fleur, Barend Houtsmuller, Klaas Jan van der Weij, garanderen een deskundig advies. Soms komen creatieve mensen bovendien.

Vele collega's kijken wel, maar dan vooral naar de opdrachten (ter inspiratie) of naar de jury-beoordelingen (want daar kun je wat van leren). De deelnemers worden in de watten gelegd met modellen, aan- (of uit-)kleding, belichting, locaties, afwerking. Voor ons, amateurfotografen, is dat allemaal onbereikbaar. Het proces van het maken van de foto's wordt als minder interessant ervaren. Bij de opening van de expositie door Marc Prüst, interim directeur van Fotomuseum Hilversum, werd winnaar Lykele Muus ondervraagd over zijn ervaringen bij zijn deelname aan Het Perfecte Plaatje. Hij moest wel toegeven dat hij gaandeweg ontdekte dat fotografie een vak is, meer dan een hobby. Hij vond de

Winnaar 2025 Lykele Muus

foto's waarbij er een eenheid tussen vorm en inhoud ontstond het meest aansprekend. Zoals bij de foto's van de kinderen met een lichamelijke beperking van de Esther Vergeer Foundation.

Er zijn vele trouwe kijkers naar dit programma (kijkcijfers boven een miljoen), waarbij het amusement gehalte en het volgen van de BN'ers een belangrijke motivatie zal zijn. Maar de uitspraak van Marc Prüst dat het publiek met dit programma leert 'hoe eenvoudig fotografie is', lijkt me een weinig overdreven.

De winnende 'zeemeermin op Malta' foto van Lykele Muus, wandvullend geplaatst. Met een achteloze bezoekerstas tegen de foto. (foto auteur)

Uitslag De Beste Club 2025

impressie van de uitslagenavond

tekst en foto's door Jan Donders

De Beste Club, 17 december 2025. Een goed gevulde zaal in Zeist met leden van de 25 fotoclubs uit de afdeling Utrecht-'t Gooi. Zeker 80 personen waren aanwezig om het verslag en de opmerkingen te horen van de juryleden Arij van der Stelt en Teus de Groot.

Arij werd door voorzitter Rob Renshoff ingeleid met de trefwoorden: 'Ontdekken, Compositie, Mondriaan'. Arij vulde aan dat hij de spelregel van Mondriaan: "tegenstelling, spanning" ook zocht in de ingediende foto's.

Teus de Groot kreeg de trefwoorden 'Onbeduidende, Verbeelding i.p.v. Afbeelding, Concert-fotograaf' mee.

En daarna kregen de juryleden het woord om alle ingezonden foto's van de 18 clubs die dit jaar meededen van een korte toelichting en waardering te voorzien. Dat betekent dat er gemiddeld 40 seconden per foto beschikbaar was. Een moeilijke klus, bijna altijd krijgen de eerste foto's meer aandacht en moest er op het einde, toen de klok naar 22:30u ging, haast gemaakt worden. Dit ondanks de aansporingen van ceremoniemeester en samensteller van de diareeks, Christophe Thole.

Een korte peiling bij aanwezige fotografen met de vraag hoe in hun club de selectie tot stand kwam gaf als antwoord: (meestal) een voorselectie door de leden, daarna een jury/wedstrijdcommissie die het definitieve tiental selecteert.

Wat als er nog meer clubs gaan meedoen? Dan zal er toch een andere presentatievorm gekozen moeten worden. Want niet alleen heeft de jury een zware taak, ook bij de toehoorders gaat de aandacht na een uur wel verslappen.

Waarom niet een uitvoerige bespreking van de foto's van de slechtst presterende clubs? Zij hebben tips en aanmoediging nodig voor een betere inzending. De 'goede' clubs weten het zelf wel, want die eindigen geregeld in de top-tien. Die foto's kunnen snel de revue passeren. Later zijn alle inzendingen toch te zien op de Fotobond website.

Dick Brouwer van Fotoclub Perspectief neemt de oorkonde 3de plaats in ontvangst

Juryleden Teus de Groot (l) en Arij van der Stelt (r)

Voorzitter Maarten Eykman van Fotokring Eemland neemt de Dick van Groningen Schinkel trofee mee naar huis

Bij de bespreking kwam geregeld naar voren dat details in een foto storend kunnen zijn. Bij het uitvouwen van de foto bleek die soms niet zo interessant te zijn als de kleine 'thumbnail' deed vermoeden. Juist omdat dan details opvallen die de compositie of achtergrond verstoren. Ook het overdadig aanwezig zijn van reflecties en kleurschakeringen viel bij de jury niet altijd in de smaak. Daar kwam vaak de 'Mondriaan' voorkeur naar voren: zorg voor (eenvoudige) contrasten en spanning in de foto. Geen overdaad.

Kenmerkend was ook een korte discussie over de uitleg van een foto. Volgens de maker had de jury de foto verkeerd geïnterpreteerd. Maar wat gaat dan voor? Zoals de jury de foto ziet, of zoals de maker het gemaakt en bedoeld heeft? Maar dat blijkt niet, zonder toelichting, kan overbrengen?

Uiteindelijk werden de 'top 3' clubs bekend gemaakt en ook de 5 foto's die van de jury de hoogste score hadden gekregen. Fotokring Eemland (voorzitter Maarten Eykman) ging dit jaar (weer) met de Dick van Groningen Schinkel Trofee naar huis. Felicitaties alom.

De Beste Club is een activiteit van de afdeling die, gezien het groot aantal clubs dat meedeed en de belangstelling op deze avond, een pluim en herhaling verdient.

Alle informatie (presentatie, volledige uitslag, individuele uitslag) vind je op de [website van de Afdeling Utrecht - 't Gooi](#)

Uitslagen van de DBC 2025 Afdeling Utrecht-'t Gooi / per Club

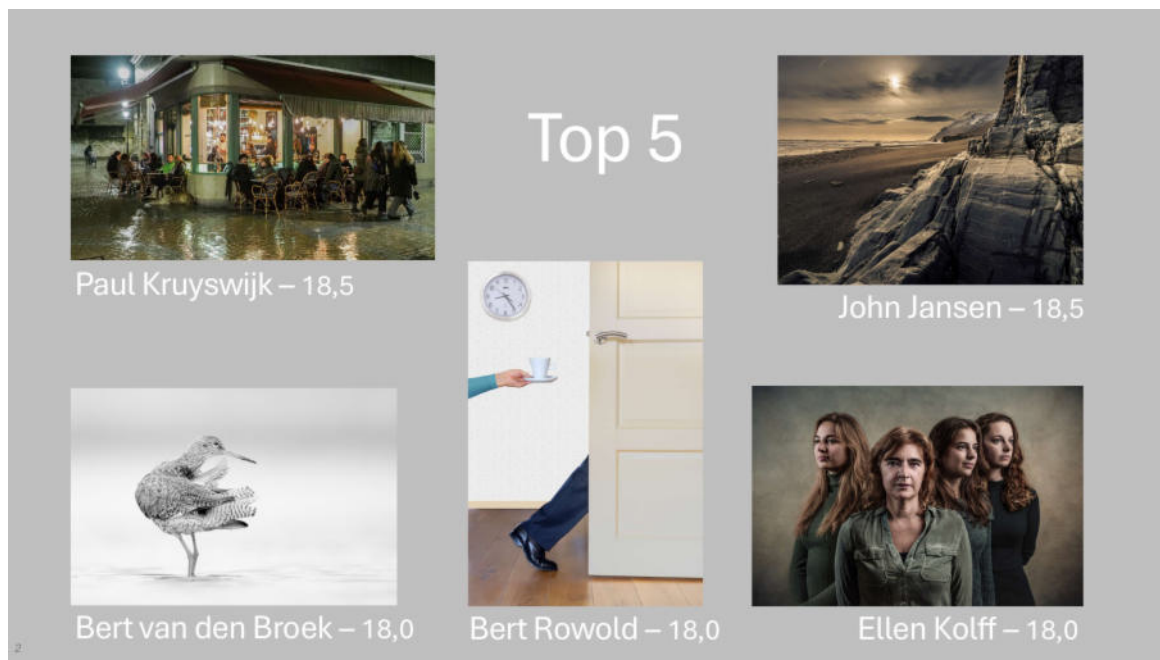
Som van Totaal			
Clubnaam	Plaats	Totaal	
1. Fotokring Eemland	Amersfoort	165,5	
2. Fotoclub Iris	Woerden	157,5	
3. Fotoclub Perspectief	Hilversum	155,0	
4. Fotokring Flits	Woudenberg	154,5	
5. Fotoclub Vleuten	Vleuten	154,0	
6. AFC Flevo	Huizen	153,5	
7. Fotoclub ZoneV	Amersfoort	152,5	
8. Fotoclub Camera Obscura	Veenendaal	152,0	
9. CFC Lek en Licht	Culemborg	152,0	
10. Fotogroep Fotogein	Nieuwegein	151,5	
11. Fotoclub 't Gooi	Hilversum	151,5	
12. Fotokring Heuvelrug	Maarn	150,0	
13. Fotogroep Kromme Rijn	Leersum	148,0	
14. Fotogroep de Essentie	Zeist	144,5	
15. Foto Flash Vianen	Vianen	143,0	
16. Fotowerkgroep De Verbeelding	Utrecht	141,5	
17. Fotokring Hoevelaken	Hoevelaken	138,0	
18. Fotoclub Keistad	Amersfoort	137,5	

Uitslagen van de DBC 2025 Afdeling Utrecht-'t Gooi / per Lid

Totalen			
Rang	Auteur	Clubnaam	Totaal
1	Paul Kruyswijk	Fotoclub ZoneV	18,5
	John Jansen	Fotoclub 't Gooi	18,5
3	Ellen Kolff	Fotokring Eemland	18,0
	Bert Rowold	AFC Flevo	18,0
	Bert van den Broek	Fotokring Eemland	18,0
Eindtotaal			91,0

Uitslag per club en de vijf beste individuele foto's

achttien deelnemende clubs

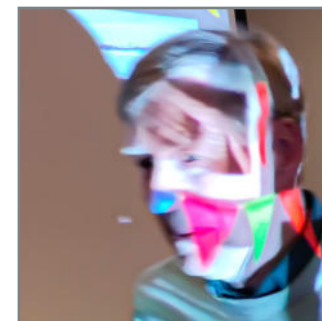

Ellen Kolff (een van Top 5 winnaars) krijgt haar oorkonde van Rob Renshoff

↪ *De vijf beste foto's van DBC 2025*

← *Overzicht van de foto's van Fotokring Eemland, goed voor een eerste plaats*

Rob Renshoff gekleurd (spanning of opluchting?)

Crisisbeton en Buurtmoeders

Beeldverhaal over verval en veerkracht in Den Haag Zuidwest

tekst en foto's Jan Gruiters

Ik groeide op in de Drevenbuurt in Den Haag. In 2025 legde ik het verval van de wijk en de vitaliteit van de bewoners vast in het fotografisch beeldverhaal *Crisisbeton en Buurtmoeders*. Het beeldverhaal bevat foto's van de wijk en zijn bewoners en een kort essay over de achtergrond van de wijk die de komende jaren ingrijpend gaat veranderen.

De Drevenbuurt in Den Haag Zuidwest vormde ooit een hoogtepunt in de naoorlogse volkshuisvesting. De wijk kreeg waardering dankzij de toegepaste systeembouw en de samenhang tussen bebouwing en groen. Het 'crisisbeton' van de geprefabriceerde vloeren en wanden bevatte puin uit het gebombardeerde Bezuidenhout.

Crisisbeton en Buurtmoeders is een beeldverhaal over vitale bewoners in een versleten wijk die gesloopt en gerenoveerd wordt.

Zeventig jaar na de start van de bouw oogt de Drevenbuurt verwaarloosd en vergeten. In de wijk is sprake van meer dan gemiddelde armoede, werkloosheid en schooluitval. De huizen zijn verouderd, slecht geïsoleerd, veel woningen kampen met vocht en schimmel. De komende jaren zullen 1.000 woningen gesloopt en vervangen worden door 1.600 nieuwe huizen. Dat moet de Drevenbuurt weer toekomstbestendig maken. De eerste huizen zijn afgebroken.

Riddersdreef gezien vanaf de Lozerlaan

Iedereen noemt hem Ketchup...

Voor bewoners breekt een onzekere tijd aan. Wanneer moeten zij verhuizen en kunnen zij terugkeren naar een woning in de Drevenbuurt die passend en betaalbaar is?

De Drevenbuurt oogt nu afgetakeld. Het verval van de wijk valt niet te ontkennen. Maar dat is niet het hele verhaal. Want wat schuilt er veel kracht en betrokkenheid onder bewoners.

Buurtmoeders zetten zich samen met andere bewoners in voor sociale veiligheid, welzijn en verbinding in hun wijk. Met hun veerkracht vormen zij het kloppend hart van de wijk.

Crisisbeton en Buurtmoeders is een visuele tijdscape van een stadsdeel dat over een jaar of tien nauwelijks nog herkenbaar zal zijn.

Een [digitale preview van het fotoboek is hier te bekijken](#).

Het [boek bestellen kan hier](#).

Hasan, 80 jaar

Schependreef

Twee fotovrienden hadden kort na elkaar dezelfde printer aangeschaft voor een erg aantrekkelijke prijs. Niet eens per se op Zwarte Vrijdag. De resultaten van die printer kenden we reeds van een andere fotograaf die er fantastische zwart-wit afdrukken mee maakt. De drukkosten zijn niet hoog door het gebruik van inkttankjes. Vullen gaat hier niet met vloeibaar goud.

Ik appte het duo dat ik hen feliciteerde en dat ik toch een bepaalde mate van groepsdruk voelde groeien. Als ik ooit zelf deze printer (of beter: deze afdrukkwaliteit) wilde verwerven dan zou het nú moeten zijn. Laatste kans. Spijt komt altijd achteraf. Na deze gelegenheid komt er geen nieuwe. Nou ja, dat gevoel drong zich op. Toch heb ik het niet gedaan, ik ben niet gezwicht. Ik heb het apparaat niet nodig. Ik maak niet veel afdrukken en als ik er dan eindelijk toe kom passepartouts te snijden hangen de foto's jaren in de wissellijst. Een wissellijst is één grote leugen, want ik wissel nooit. De jongste foto's staan al jaren op dezelfde plek. Af en toe stof er af en dat is het. Iedere keer gedoe met passepartouts snijden - ik kán het wel maar ik heb er gewoon geen zin in. Ik heb een paar jaar terug door een houtbewerker die er verstand van heeft (zo iemand die een paar vingers mist als gevolg van meerjarig zaagwerk) een mooie kist laten maken op A3-formaat waarin ik mijn grote afdrukken opborg. Toen nog prima afdrukken van de Aldi, voor weinig geld, dat waren nog eens tijden. Een

Wissellijsten maar niet heus. Aluminium op aluminium plank. En verdraaid als het niet waar is: verschillende kleuren passepartouts. Er is maar één juiste, creme-wit. Museumkarton heet het, meen ik. Niet spierwit, zeker geen zwart, laat staan paars of andere affreuze kleuren.

A3+formaatje past er echter niet in. En vol is vol. Dat was het dus ook niet echt. Maar wat moet je verder met losse afdrukken?

Ik zei het al: ik ben gek op de afdrukjes uit de miniprintertjes van Fujifilm Instax. Een latje gezaagd met een sleuf er in en daar staan ze, mijn instant-afdrukjes, in de boekenkast. Spotje er op en kijken maar. En af en toe wisselen, de volgorde veranderen, nieuwe plaatsen en mixen. Makkelijk. Je mag er zomaar aankomen. Dat latje is mijn echte wissellijst. En dat werkt. Doosje voor de groeiende voorraad.

Het andere uiterste ga ik ook proberen. Ik weet een adresje voor A0-afdrukken (A-nul), dat is 119x84 cm. Die moeten dan aan de muur. Eentje tegelijk, want zo groot zijn mijn muren ook weer niet. Als ie ooit hangt meld ik me weer.

↑ *Het bewuste apparaat. Blijkt ook te kunnen scannen. Merkwaaardige combinatie: alles in één printer, maar toch topkwaliteit afdrukken. Inmiddels weer duurder geworden. Fabrieksfoto Epson.*

↓ *Het andere uiterste. Mini-instant-printjes uit de meeneemprinter. Fabrieksfoto Fujifilm.*

Gezien: War Stories, Ukraine up close

expositie van Eddy van Wessel in het Nationaal Militair Museum, Soesterberg

foto's van expositie-opstellingen en tekst: Kees Molders

De tentoonstelling *War Stories. Ukraine up close* toont de menselijke kant van een oorlog, door de indringende beelden van fotograaf Eddy van Wessel samen te brengen met videoportretten van Oekraïners en collectiestukken.

De jury van De Zilveren Camera koos in 2022 unaniem voor de indrukwekkende serie 'ruïnes voor de vrijheid' die Eddy van Wessel het voorgaande jaar maakte van de oorlog in Oekraïne. De beelden maakten diepe indruk op de jury: 'Iedere foto slaat een nagel in je ziel en bij het zien van het volgende beeld gaat deze steeds een stukje dieper'. De fotograaf brengt de slachtoffers van de oorlog in beeld met veel respect en discretie. Er zit een mooie gelaagdheid in de beelden en iedere foto in de serie is goed, urgent, compleet en vertelt een nieuw verhaal. Deze fotograaf verstaat zijn vak'. Aldus de jury. Daarom wint Eddy van Wessel met deze fotoserie de Zilveren Camera 2022.

De jury overdrijft niet, dit is een indringende expositie. Het Nationaal Militair Museum is toch al een museum dat redelijk evenwichtig het verschijnsel oorlog belicht door de verschrikkingen en de ellende niet te verdoezelen. De expositie *War Stories* slaat je nog eens extra om de oren.

De expositie is (kennelijk verlengd) nog te zien tot en met 30 augustus 2026.

Adviesleeftijd 12+

↑ De sectie *Victims*. Rechts wringt zich een reddingswerker langs een stoffelijk overschot om in de puinhopen te zoeken naar overlevenden.

"Ik hoop dat mensen denken... what the fuck gebeurt daar? En dat ze uiteindelijk begrijpen wat een oorlog met iemand doet. Als dat gebeurt, zou ik al heel blij zijn."

Eddy van Wessel

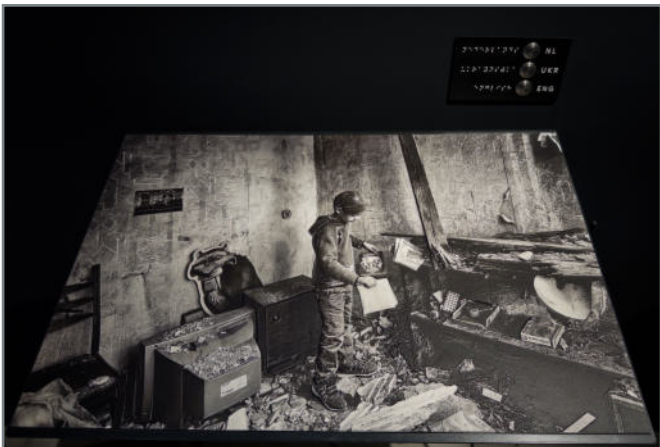

↑ Vitrine met persoonlijke spullen. Helm, scherfvest, EHBO-materiaal, verrekijker, fotocamera's, en een granaathuls en wat granaat- en raketscherven.

↑ In de sectie Victims zien we links de foto van Lydia en Volodymyr uit Bachmut in een geïmproviseerde medische post. Nadat ze behandeld waren aan hun verwondingen zocht Volodymyr zijn gsm om de familie te laten weten hoe het met hen was. Lydia zei dat hij geen moeite hoefde te doen om ook hun sleutels te zoeken, hun huis was immers in puin geschoten.

↓ Enkele foto's zijn uitgevoerd in een soort 3D-hoogtedruk zodat visueel gehandicapten op de tast althans een deel van het verhaal kunnen meekrijgen.

↑ De expositie is voorzien van enkele attributen. De verlichting van deze tentoonstelling is voldoende.

Ik zeg dat omdat het Nationaal Militair Museum in sommige kamers (niet de expositie van Van Wessel) ten prooi is gevallen aan licht-ontwerpers die niet door hebben dat je licht nodig hebt om iets te zien. Bijvoorbeeld de 'schatkamer' met kunstvoorwerpen is vrij donker te noemen. In één kamer, die al spaarzaam was verlicht, ging na verloop van tijd zelfs het hoofdlicht uit. Sta je daar in het vrijwel donker. Als je op alle plekken in dit museum iets wilt zien: eigen zaklamp meenemen.

→ Elke foto vertelt het verhaal van gewone mensen die (over)leven in een oorlog aan de grens van Europa, en van een landschap totaal vernield is door de oorlog. Maar documentaire fotografie vraagt om begeleidende context. Daarom was er een audiotour beschikbaar via QR-codes, te gebruiken op je eigen telefoon. Die tour was erg mooi gemaakt, zie screenshot hiernaast.

Ik had met mijn gsm natuurlijk weer geen ontvangst; als ik naar het raam liep startte alsnog het verhaal. Eigen schuld, ik was vergeten de lokale wifi in te schakelen.

Gezien: FREEDOM

expositie van Erwin Olaf in het Stedelijk Museum Amsterdam

tekst en foto's van expositie-opstellingen: Kees Molders

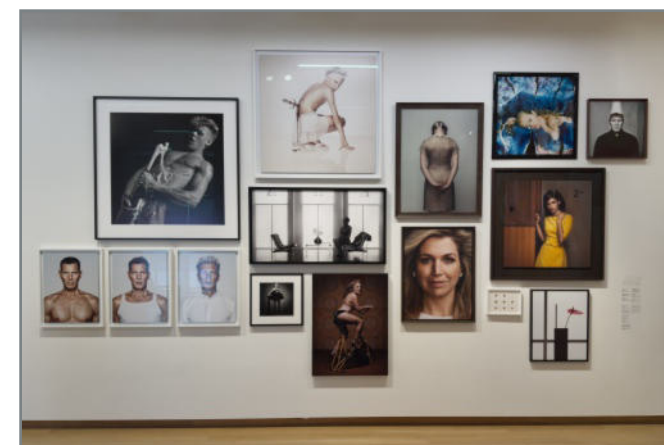
Als mijn gebrekkige herinnering me niet al te zeer in de steek laat hebben we al twee keer eerder een expositie van het werk van Erwin Olaf gezien: in het Fotomuseum Den Haag en later in het nabijgelegen Gemeentemuseum*). We bezochten deze tentoonstelling in Amsterdam om het feest der herkenning en om de jongere werken van Erwin Olaf voor het eerst 'in het echt' te aanschouwen.

**) om onduidelijke redenen nu Kunstmuseum Den Haag genaamd; Kunstmuseum Den Haag beheert de gemeentelijke kunstcollectie in opdracht van de Gemeente Den Haag.*

Dit is inderdaad een mooi, beknopt overzicht. De vroegere journalistieke werken die uit de hand zijn gefotografeerd, vaak in opdracht, zijn impulsiever,

misschien zuiverder dan het latere fotowerk in studio en andere nauwkeurig geregisseerde omgevingen. We komen werk tegen uit series als Ladies Hats (1985-2022), Chessmen (1987-88), Royal Blood (2000), Grief (2007), Fashion Victims (2000), Berlin (2012) en Skin Deep (2015), en werk in opdracht zoals SM in Holland (1989) en fotografie voor het Nederlands Dans Theater en Het Nationale Ballet.

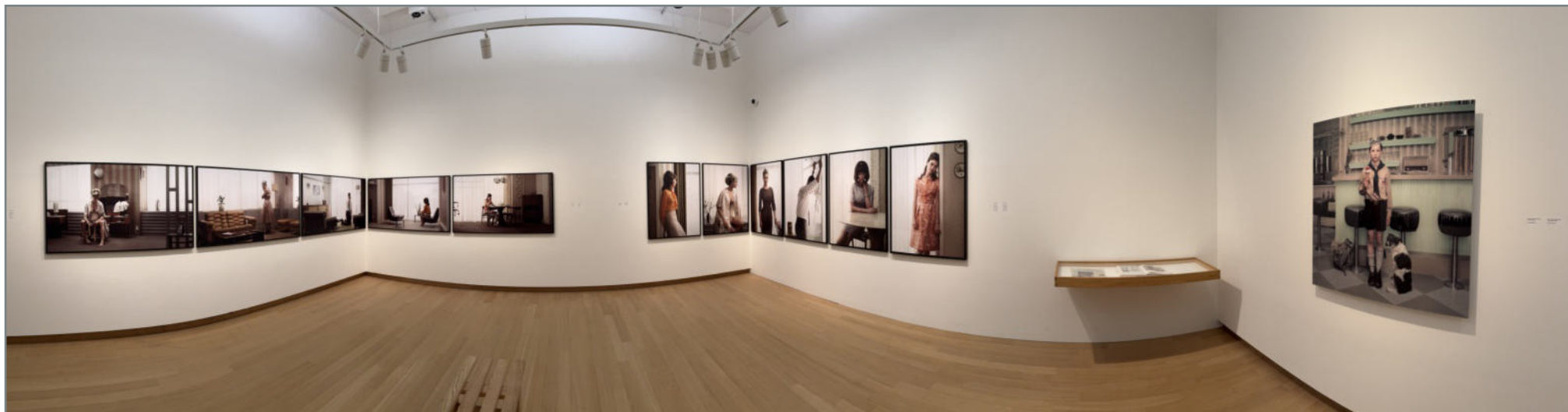
Olaf was zeer geraakt door de aanslagen op de Twin Towers en door de moord op Theo van Gogh. Zijn boosheid en verdriet over die gebeurtenissen leiden tot drie series Rain (2004), Hope (2005) en Grief (2007). Daarvoor bouwt hij samen met zijn team interieurs alsof het complete filmsets waren. Decor en licht, kostuums en rekwisieten, make-up en haar - alles is tot in detail voorbereid, alles moest kloppen. De series illustreren in deze expositie een stilistische omwenteling, want de spontaniteit in zijn vroege werk

↑ De fotowand die meteen bij binnenkomst al een samenvatting van het oeuvre van Erwin Olaf geeft.

↓ Panoramafoto van de zaal met de serie GRIEF. Links vijf interieurfoto's, waarvan twee om de hoek, en rechts zes bijbehorende portretten, eveneens opgesteld om de hoek.

Rechts 'The Ice Cream Parlor', 2004, uit de serie RAIN.

maakt plaats voor stillere, meer bedachte fotografie. Directe aanleiding voor Grief is de moord op president Kennedy in november 1963. In Grief laat hij het moment zien kort nadat iemand slecht nieuws krijgt en nog niet kan reageren.

Verderop zien we compositorisch en technisch perfect beheerste opnamen uit recenter series als Palm Springs (2018), Shanghai (2017) en April Fool (gemaakt tijdens de pandemie in 2020).

Persoonlijk vind ik de serie Im Wald (2020, afbeelding hieronder) buitengewoon mooi; alleen al daarvoor zou je naar Amsterdam afreizen.

Im Wald speelt zich af in de bossen en bergen van Zuid-Duitsland. De weersomstandigheden en het dwarse terrein maakten naar verluidt gecontroleerde opnamen tot een ware uitdaging. Terug in Amsterdam produceerde Olaf enorme zwart-wit afdrukken.

In deze zaal is de verlichting 'op het randje', mede door het donkere karakter van sommige afdrukken. Het is lastig bij een laag lichtniveau alle subtiliteiten te ontwaren. Pas bij inspectie van mijn gsm-schermpje ontdekte ik het kind op de foto *Unter den Baum*. Tja, dat zal je leren, je moet ook beter kijken...

Veel foto's worden geëxposeerd zonder glas, of met museumglas dat hinderlijke spiegelingen tot een minimum beperkt. Erg goed.

Sommige foto's worden aangeduid als *zilvergelatinedruk* (al dan niet met de toevoeging *lifetime*), andere als *chromogeendruk-lifetime*, of simpel als *inkjetdruk* en een enkeling als *archieff pigmentdruk*. Ik oefen nog op mijn museum-speak, zie hierna ;-)

Ik beveel deze expositie zeer aan.

Advies: ga door de week en arriveer vroeg, sta om 10 uur bij de ingang. Om 12 uur wordt het al veel drukker. In het weekend kun je over de hoofden lopen, zo leert de ervaring van een mede-fotograaf...

En verder blijft het Stedelijk Museum Amsterdam een neo-rennaissance-gebouw. Het staat alleen achter een badkuip verstopt...

De toeristen vinden het prachtig.

expositieopstelling van de serie Im Wald

↑ Zaal met uitbundigheid, feest en jolijt - maar ook met verzet tegen onverdraagzaamheid.

De doorgang midden-achter geeft toegang tot de zaal met o.a. een video-interview en de sculptuur 'Eine Armlänge Abstand'. Die zaal hadden we bijna gemist omdat hij niet in een doorlopende route is opgenomen.

'Maar wat ik het liefst wil laten zien, is een perfecte wereld met een barst erin.'

Erwin Olaf

↑ Erwin Olaf, Köln, Eine Armlänge Abstand, 2016-2019, sculptuur, © Estate Erwin Olaf, courtesy Galerie Ron Mandos Amsterdam (foto uit de persmap)

Deze sculptuur werd gemaakt uit boosheid over de misser die de Keulse Oberbürgermeister maakte na de seksuele misdrijven die in de oudjaarsnacht van 2015/16 werden gepleegd. Haar uitspraken werden uitgelegd alsof de vrouwelijke slachtoffers niets zou zijn overkomen als ze hun belagers maar op armlengte afstand zouden hebben gehouden. Ze verklaarde later te hebben bedoeld dat je mensen die je niet vertrouwt, niet te dichtbij moet laten komen en beter op (symbolische) armlengte afstand kunt houden.

De onderzijde van het beeld, inclusief de sokkel, is geblakerd en verkoold.

↑ In 2023 nodigt Olaf zijn 'Muzen' van voorgaande fotosessies uit, om opnieuw voor hem te poseren. Hier zien we hun foto's ten voeten uit, samen met de bijbehorende busteportretten. Dit is de laatste zaal van de expositie. De cirkel is bijna rond.

Hier niet in beeld: Bij de uitgang zien we nog 'Final Self-portrait' dat bedoeld was als tweeluik. We zien daar het portret van zijn longarts van het UMS Groningen, met Olafs 'oude' longen in de hand. Hij had gedetailleerde instructies aan zijn team gegeven hoe die foto moest worden gemaakt.

De tweede foto van het tweeluik zou een naakt zelfportret moeten worden dat de littekens van de transplantatie zou tonen. Maar dat is er nooit van gekomen.

Dit beetje drama bij de uitgang is helemaal Olaf...

Vertaling van de museumspeak

(althans een poging daartoe)

door Kees Molders

Ik moest er even op studeren; ik heb de indruk dat de makers van de bordjes bij de geëxposeerde werken ook worstelen met de terminologie. De definities zijn soms vaag en lopen licht in elkaar over. Een chromogeendruk bijvoorbeeld kan zowel van een gescande analoge film als van een digitale opname afkomstig zijn.

Deze bordjes gaan dus meestal alleen over de afdruk. Toevoegingen als 'archief-' of 'lifetime-' hebben veelal de bedoeling de houdbaarheid te benadrukken: archiefpigmentdruk. Dat is begrijpelijk voor galeriehouders die de houdbaarheid van te koop aangeboden afdrukken tot uitdrukking willen brengen. Maar in een museum?

Chromogeendruk (ook wel C-druk of chromogene kleurendruk): kleurenafdruk die tot stand komt door projectie vanaf een negatief, met een objectief, op fotopapier. Dus: natte afdruk, analoog belicht.

Chromogeendruk digitaal: als boven maar niet door belichting vanaf een negatief; in plaats daarvan wordt een digitaal bestand door middel van een computer-gestuurde digitale belichter met laser of LED geprojecteerd op papier dat vervolgens op de gewone manier wordt ontwikkeld en gefixeerd. Merknamen printer: Lambda; Lightjet. Dus: natte afdruk, digitaal belicht.

Zilvergelatinedruk: zwart-wit-afdruk die tot stand komt door projectie vanaf een negatief, met een objectief, op fotopapier. Het door de belichting ontstane latente beeld wordt ontwikkeld in een ontwikkelbad. Ook wel

Ontwikkelgelatinezilverdruk genoemd. Dus: natte afdruk, analoog belicht.

Pigment-inkjetdruk: afdruk van een inkjetprinter met inkt met daarin kleurstoffen in fijne poedervorm. De pigmenten blijven met een bindmiddel aan het oppervlak en dringen niet in het papier.

Dye-inkjetdruk: afdruk van een inkjetprinter met inkt waarbij de vloeibare kleurstoffen geheel oplossen in de inktvloeistof (meestal water). Dye-inkten dringen wél in het papier. Dye-inkten tegenover pigment-inkten, dus. Dye-kleurstoffen lopen iets meer uit en zijn minder lichtbestendig dan pigmentinkten.

Giclée-print: een hoogwaardige inkjetdruk, meestal in pigmentinkt op hoogwaardig papier van museale kwaliteit (wat dat ook betekent). De drukkers en galeriehouders putten zich uit in superlatieven om toch vooral te vermijden dat je aan een gewone inkjet denkt.

Inkjetdruk: de algemene benaming voor spuiten met inkt. In de expositie van Erwin Olaf worden met 'inkjetdruk' waarschijnlijk dye-inkjet-prints bedoeld om het verschil aan te duiden met de pigmentdrukken. Kennelijk wilde men daarbij de term 'dye' vermijden. Anders is het een simpele vergissing.

Als bezoeker van een expositie wil ik doorgaans iets meer weten over het maakproces. Is hier een analoge of digitale camera gebruikt? Is de afdruk nat of droog? Dye of pigment?

Je kunt stellen dat dit soort technobabbel er allemaal niet toe doet, maar ik ben tenslotte ook fotograaf en

Samenvatting

BRON

- analoge opname op film
- digitaal bestand uit digitale camera
- digitaal bestand van een gescande analoge opname op film

AFDRUK

- natte afdruk door projectie van film met een lens (zilvergelatinedruk, chromogeendruk)
- natte afdruk door digitale projectie van een digitaal bestand (chromogeendruk digitaal)
- droge afdruk met pigment-inkt uit een inkjetprinter (pigmentdruk, giclédruk)
- droge afdruk met dye-inkt uit een inkjetprinter (dye-druk)

dus nieuwsgierig naar wat de exposant op een fototentoonstelling heeft gedaan. Het zou goed zijn als het gehele productieproces voortaan bondig zou worden weergegeven.

Bovenstaande komt uit diverse bronnen, maar vooral van de [Fotografie Identificatietool](#), waar ik gek genoeg de *giclée* niet tegenkom. Zou dat dan toch een sjieke reclameterm zijn? ;-)

Nederlands Fotomuseum: alvast binnen kijken

door Kees Molders

Op 7 februari 2026 zou het dan toch (eindelijk) zover moeten zijn: het Nederlands Fotomuseum heropent op de nieuwe locatie in het voormalig Pakhuis Santos aan de Brede Hilledijk.

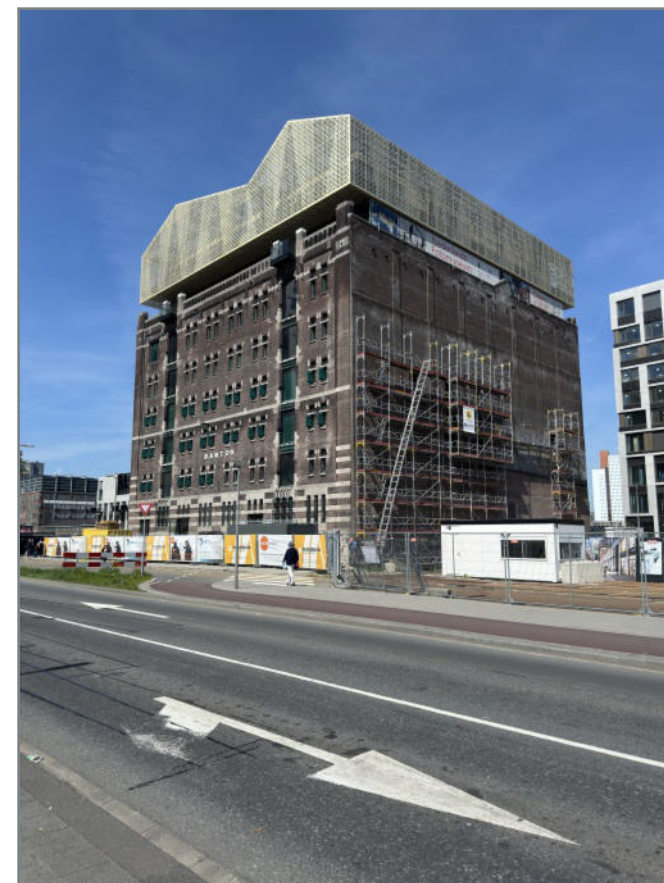
Daarmee verhuist het museum definitief naar de historische Rotterdamse havenlocatie, waar het zich opmaakt voor een nieuw hoofdstuk in zijn bestaan. Er is in het recente verleden veel te doen geweest over het ontslag van de directeur. Kennelijk heeft dat een periode van onzekerheid veroorzaakt want van plannen was - afgezien van de verhuizing - lange tijd weinig te merken. Op het moment dat ik dit schrijf worden net weer komende exposities aangekondigd, al is het op de website even zoeken.

Het museum zwijgt over de boekenmarkt van Unseen, 27 tot en met 29 maart 2026, te houden in het museum.

Hou er maar rekening mee dat het in de begintijd druk zal zijn.

Bij dit artikel één eigen foto; de rest komt uit de persmap van het museum - we hadden als bondsafdeling Utrecht - 't Gooi geen voorkeurs-VIP-entree. Zo jammer, dat ;-)

Wie geïnteresseerd is in de verbouwing van het pand kijkt bij Burgy Bouwbedrijf.

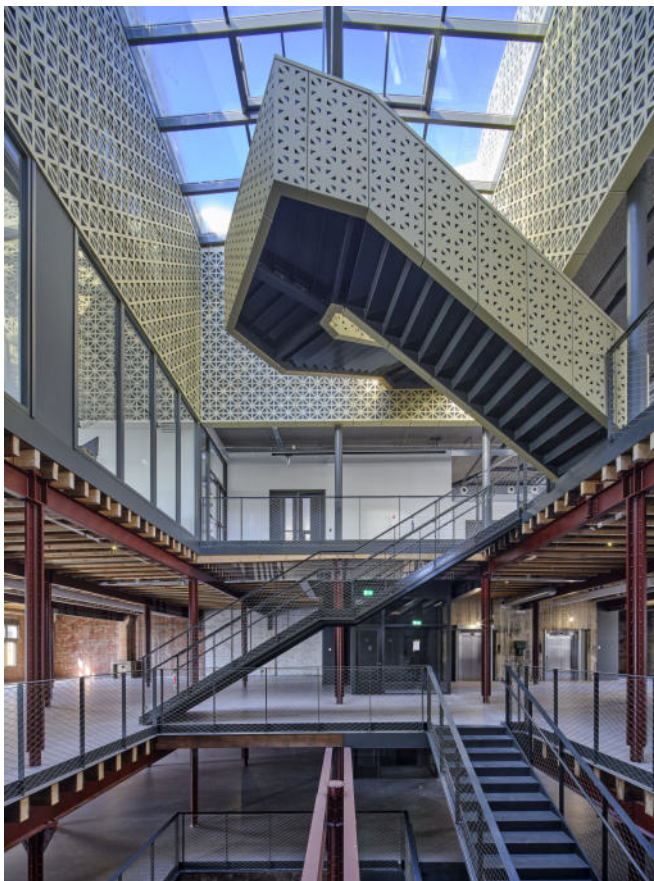
↑ Werk aan de winkel, april 2025. Foto: Kees Molders

↖ Pakhuis Santos, Rotterdam
Ontworpen door de architecten J.P. Stok & J.J. Kanthers
Foto: Graafland, 1917

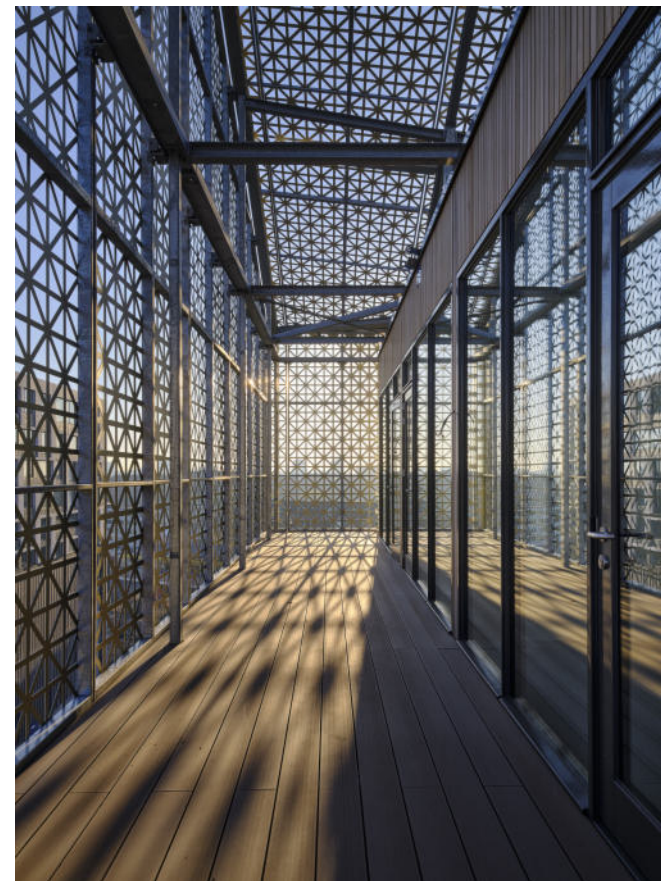
← Nederlands Fotomuseum – interieur na restauratie
© Foto Studio Hans Wilschut

Nederlands Fotomuseum – semitransparante 'kroon'gevel
© Foto Studio Hans Wilschut

Nederlands Fotomuseum – atrium en centrale trap
© Foto Studio Hans Wilschut

Nederlands Fotomuseum
© Foto Studio Hans Wilschut

EXPOSITIES: een selectie

Veel te kiezen dit keer!

De gegevens van deze rubriek zijn bijgewerkt tot medio december 2025 op basis van de websites van de musea.

Check voor je op pad gaat altijd die websites voor actuele gegevens zoals einddata en andere bezoekers-informatie!

Let er op dat sommige musea alleen online tickets verkopen en dat je soms ook een ticket nodig hebt als je een museumkaart hebt.

En raadpleeg natuurlijk de NS-app.

Voor wie de Kunsthal Helmond mist...

De Kunsthal Helmond is voorlopig gesloten voor een verbouwing.

In september 2026 gaat hij deels weer open, de werkzaamheden zijn naar verwachting begin 2028 (!) afgerond. Het lijkt het Museum Boijmans Van Beuningen wel... maar dan zonder depot.

En Boijmans dan?

Boijmans is al een lange tijd dicht. Pas in oktober 2025 presenteerde het museum het Definitieve Ontwerp voor de renovatie. Verwachte opening in 2030. Je zou vergeten dat het ooit open was. Gelukkig is er het depot.

*Impressie van de expositie FREEDOM van Erwin Olaf
foto opstelling: Kees Molders*

Waarom je exposities moet bezoeken

je moet natuurlijk helemaal niets, maar... in exposities:
ervaar je nieuwe fotografie • raak je geïnspireerd • kom je meer te weten over kunst en cultuur • word je uitgedaagd
zie je ook eens werk van een ander • leer je je eigen werk relativeren • heb je gewoon een fijne dag

Life in Sicily
Franco Zecchin

Franco Zecchin: The Lapa, a popular and family car. Palermo 1980.

Fotomuseum aan het Vrijthof in Maastricht presenteert een tentoonstelling van de Italiaanse sociaal documentaire fotograaf Franco Zecchin. De expositie Life in Sicily toont vijftig zwart-wit foto's die tussen 1975 en 1994 op het Italiaanse eiland zijn gemaakt. In deze turbulente periode werd Sicilië geconfronteerd met grootschalig maffiageweld, politieke corruptie en sociale ongelijkheid.

tot 25 januari 2026
Fotomuseum aan het Vrijthof
Vrijthof 18 Maastricht

Appel en Lennon
Nico Koster

Nico Koster: Karel Appel

Nico Koster is een Nederlandse persfotograaf. De expositie Appel en Lennon toont een selectie van zijn meest spraakmakende beelden met kleurrijke portretten van schilder en beeldhouwer Karel Appel en zwart-wit foto's van het legendarische vredesprotest van John Lennon en Yoko Ono in Amsterdam.

Nico Koster heeft van 1963 tot 1988 voor dagblad De Telegraaf het nieuws van dichtbij vastgelegd. Met een scherp oog voor het menselijke verhaal en een sterk gevoel voor compositie documenteerde hij zowel de wereld van politiek en conflict als die van kunst en cultuur. Zijn werk biedt een uniek tijdsbeeld van de tweede helft van de 20e eeuw.

tot 25 januari 2026
Fotomuseum aan het Vrijthof
Vrijthof 18 Maastricht

Shima no Ama
Kusukazu Uraguchi

Opening van het abalone-seizoen, Koshika, 1967, Kusukazu Uraguchi, courtesy of Uraguchi Estate

Huis Marseille presenteert Kusukazu Uraguchi. Shima no Ama. De tentoonstelling biedt een overzicht van tachtig betoverende zwart-witfoto's uit het monumentale archief van deze Japanse fotograaf. Vanaf het midden van de jaren vijftig besteedde Kusukazu Uraguchi (1922-1988) dertig jaar van zijn leven aan het fotograferen van de ama, de Japanse vissersvrouwen en duiksters in de regio Shima, waar hij geboren is. Zijn bewonderende blik is een krachtige getuigenis van hun verdwijnende beroep.

tot 8 februari 2026
Huis Marseille,
Keizersgracht 401 Amsterdam

Rooms We Made Safe
Michella Bredahl

Michella Bredahl; Siblings Martha, Alma, Olga, Ida and Asta in Their Home, 2023

Rooms We Made Safe is de eerste museumtentoonstelling van opkomend kunstenaar Michella Bredahl (1988, Greve, Denemarken). Zij staat bekend om haar indringende, intieme portretten van vrienden en bekenden, die ze thuis vastlegt op onbevangen momenten. Maar een huis betekent niet per se veiligheid. De tentoonstelling volgt een heel persoonlijke geschiedenis en gaat terug tot foto's die Bredahls moeder vóór haar dochters geboorte heeft gemaakt en foto's die moeder en dochter in Bredahls kinderjaren samen hebben genomen.

tot 8 februari 2026
Huis Marseille,
Keizersgracht 401 Amsterdam

10 jaar Het Perfecte Plaatje
diverse fotografen

De 100 beste foto's en de winnaars 2025

Al tien jaar lang stappen bekende Nederlanders achter de camera in de populaire RTL 4-programma's Het Perfecte Plaatje en Het Perfecte Plaatje Op Reis. Al veertien seizoenen worden deelnemers uitgedaagd in spectaculaire opdrachten, met een vakjury die hun foto's beoordeelt.

tot 9 februari 2026
Fotomuseum Hilversum
Kerkbrink 6 Hilversum

Witnessing Life
Co Rentmeester

Michael Jordan, 1984. foto Co Rentmeester.

Foam presenteert Witnessing Life, het eerste grootschalige retrospectief van het werk van de Nederlands-Amerikaanse fotograaf Co Rentmeester (1936). Als pionier binnen uiteenlopende fotografische genres hielp Rentmeester mee het visuele landschap van de 20e eeuw vorm te geven. De tentoonstelling toont zijn indrukwekkende veelzijdigheid: van aangrijpende beelden uit de Vietnamoorlog tot iconische reclamecampagnes, natuurfotografie en sportfotografie. Een van zijn bekendste werken is de wereldberoemde Jumpman-foto van basketballer Michael Jordan uit 1984. Dit beeld werd later door Nike gekopieerd voor het iconische Jumpman-logo en door TIME Magazine uitgeroepen tot een van de 100 meest invloedrijke foto's aller tijden.

tot 11 februari 2026
FOAM
Keizersgracht 609 Amsterdam

De Wallen
Dana Lixenberg

Joe, Jesse and Alex, Cubaans-Amerikaanse toeristen, Oudekerksbrug, 2022. Foto: Dana Lixenberg.

De tentoonstelling De Wallen van fotograaf Dana Lixenberg vormt een portret en tijdsbeeld van een buurt waar voor iedereen een plek is, en waar alles samenkomt. Een plek waar samenleven en -werken vaak opmerkelijk goed gaat, maar soms ook schuurt.

tot 15 februari 2026
Stadsarchief Amsterdam
Vijzelstraat 32 Amsterdam

Mid-Air
Blommers & Schumm

foto Blommers & Schumm. Die houden wel van een visuele grap: deze foto is zo aangeleverd; een andere waarbij het model ook ligt (maar dan echt) is ook 90° gekanteld waardoor het rechtop lijkt te staan.

Foam presenteert de eerste grootschalige overzichtstentoonstelling van kunstenaarsduo Blommers & Schumm; een duik in ruim 25 jaar aan speels en prikkelend beeldexperiment. Anuschka Blommers en Niels Schumm ontmoetten elkaar aan de Amsterdamse Gerrit Rietveld Academie en begonnen kort na hun afstuderen in 1997 samen te werken. Sindsdien groeiden ze uit tot toonaangevende namen in de internationale modefotografie, bekend om het vervagen van de grens tussen werk in opdracht en autonome kunst, met tijdloze beelden die zich onttrekken aan de seizoenen van de mode.

tot 23 februari 2026
FOAM
Keizersgracht 609 Amsterdam

Freedom
Erwin Olaf

Erwin Olaf, Palm Springs, American Dream, Self-Portrait with Alex I, 2018 © Estate Erwin Olaf, courtesy Galerie Ron Mandos Amsterdam

FREEDOM is een reis door het rijke oeuvre van Erwin Olaf, te beginnen met zijn journalistieke, uit de hand geschoten zwartwit reportages van begin jaren 80. Die laten al zijn geëngageerdheid zien, met onderwerpen als demonstraties voor homorechten. Zijn liefde voor licht en compositie is duidelijk aanwezig; zijn wens om meer regie te hebben leidt hem naar zijn volgende stap: geënceneerde studiofotografie. Daarvan zijn in de tentoonstelling iconische en minder bekende voorbeelden te zien, uit series als Ladies Hats, Chessmen, Royal Blood, Grief, Fashion Victims, Berlin en Skin Deep, werk in opdracht zoals SM in Holland en fotografie voor het Nederlands Dans Theater en Het Nationale Ballet.

tot 1 maart 2026
Stedelijk Museum Amsterdam
Museumplein 10 Amsterdam

Homo Mobilis Martin Roemers

foto Martin Roemers; Aïcha, Yvonne, Fatimata en Becaye, autoverkopers | Mini. Dakar, Senegal

Wat zegt een voertuig over de persoon die erin rijdt? Homo Mobilis is een fotografisch project van Martin Roemers. Jarenlang portretteerde Roemers mensen met hun voertuigen – van kleine stadsautootjes tot ronkende trucks, van tuk-tuks tot motorscooters. In de Kunsthal laten ruim dertig foto's zien hoe deze niet alleen dienen om van A naar B te komen, maar ook iets onthullen over status, identiteit en de cultuur waaruit ze voortkomen.

Voor zijn project reist Roemers naar steden in Nederland, Duitsland, China, Oekraïne, India, Senegal en de Verenigde Staten. In de openbare ruimte bouwt hij met zijn team een mobiele fotostudio: een wit doek van 12 meter lang en 6 meter hoog dat alle visuele afleiding wegneemt.

tot 1 maart 2026
Kunsthal Rotterdam
Westzeedijk 341 Rotterdam

Bloedbanden Jan Banning

foto: Jan Banning; Rwanda Karongi, Marianna en Marc

Op zaterdag 13 december opende Fotomuseum Hilversum de tentoonstelling *Bloedbanden: Verzoening na de genocide in Rwanda*, met werk van fotograaf Jan Banning en journalist Dick Wittenberg. De tentoonstelling toont dubbelportretten van daders en overlevenden van de genocide. De foto's van Jan Banning tonen niet zomaar slachtoffers en daders: in elk dubbelportret zien we mensen naast elkaar die een direct en pijnlijk verleden delen. Het gaat om overlevenden die oog in oog staan met degenen die hen of hun familie onherstelbaar leed hebben toegebracht, zoals het ombrengen van een naaste. De beelden, in combinatie met de verhalen van Dick Wittenberg, maken voelbaar hoe zwaar maar ook hoe menselijk het proces van verzoening is.

tot 15 maart 2026
Fotomuseum Hilversum
Kerkbrink 6 Hilversum

Generasi 3.0 - De verhalen die wij dragen negen fotografen

foto: Ilvy Njiokiktjien

Hoe ga je om met een familiegeschiedenis die nauw verweven is met ons koloniale verleden? In de tentoonstelling *Generasi 3.0 - De verhalen die wij dragen* duiken negen fotografen, kunstenaars en makers in hun familiehistorie die terugleidt naar de voormalige kolonie Nederlands-Indië. De zoektocht naar meer grip op hun afkomst is niet alleen van individuele waarde. Hun verhalen dragen ook bij aan een groter maatschappelijk gesprek over de eeuwenlange kolonisatie van de Indonesische archipel door Nederland, dat raakt aan pijnlijke thema's als slavernij, oorlog en geweld.

De fotografen: Caja Boogers, Sander Coers, Yara Jimmink, Miranda Devita Kistler, Sebastian & Tyler Koudijzer, Ilvy Njiokiktjien, Sekan en Maarten Tromp.

tot 22 maart 2026
Fotomuseum Den Haag
Stadhouderslaan 43 Den Haag

Ontwaken in blauw diverse kunstenaars

Suzette Bousema, Future Relics 40, 2025
© Suzette Bousema

Deze tentoonstelling is gewijd aan de cyanotypie. Dat is een eeuwenoude fotografische techniek die diepe blauwtinten creëert. In een tijd waarin AI-beelden heel snel worden gemaakt, komt cyanotypie weer terug. Dat zegt het Fotomuseum tenminste. Zonlicht, water, schaduw en tijd helpen mee om het beeld te maken. De eenvoudige werkwijze levert afdrucken op die zowel duurzaam als gelaagd zijn. De donkerblauwe beeldtaal inspireert veel moderne kunstenaars. Ze gebruiken die om mooie beelden te maken en om de werkelijkheid op een nieuwe en verrassende manier te laten zien.

2 februari - 7 juni 2026
Nederlands Fotomuseum
Pakhuis Santos
Brede Hilledijk 95 Rotterdam

Rotterdam in focus diverse fotografen

Fototechnische Dienst Rotterdam, 1962
Stadsarchief Rotterdam

Maak een reis door foto's die het stadslandschap van Rotterdam laten zien. Die reis begint met een foto uit 1843 en loopt door tot de hedendaagse drone- en panoramafotografie. Meer dan 300 foto's laten de ontwikkeling van de fotografie in 180 jaar zien. De beelden zijn gemaakt door professionele en amateurfotografen. Deze fotografen moedigen ons aan om op nieuwe manieren te kijken, te letten op details en foto's te maken. Onder hen: Hans Aarsman, Iwan Baan, Eva Besnyö, Henri Berssenbrugge, Johann Georg Hameter, Helena van der Kraan, Jannes Linders, Cas Oorthuys en Otto Snoek.

2 februari - 24 mei 2026
Nederlands Fotomuseum
Pakhuis Santos
Brede Hilledijk 95 Rotterdam

War Stories, Ukraine up close Eddy van Wessel

Ukraine. Foto: Eddy van Wessel, fotograaf in conflictgebieden en viervoudig winnaar van de Zilveren Camera.

De tentoonstelling *War Stories. Ukraine up close* toont de menselijke kant van een oorlog, door de indringende beelden van fotograaf Eddy van Wessel samen te brengen met videoportretten van Oekraïners en collectiestukken. Audiotour beschikbaar via QR-codes, te gebruiken op je eigen telefoon. Tip: Neem je eigen oortjes mee en schakel lokale wifi in. Zaalcatalogi beschikbaar. De adviesleeftijd voor de tentoonstelling is 12+, en dat lijkt me terecht.

tot en met 30 augustus 2026
Nationaal Militair Museum
Verlengde Paltzerweg 1, Soest

Unseen Photo 2025 in Art Rotterdam Rotterdam

Unseen Photo was altijd in de Westergasfabriek in Amsterdam, maar nadat de editie 2025 niet doorging heeft de organisatie besloten de fotografie-markt samen te voegen met Art Rotterdam in Ahoy. De foto-galeriës staan verspreid tussen de art-galeriës; daarnaast zijn er speciale afdelingen voor New Photography, Encounters en The Past and Present in een afzonderlijke fotografie-sectie. Fris je kennis van de *art-speak* maar alvast op. De boekenmarkt is NIET op deze locatie. Tickets voor Art Rotterdam zijn alleen online te koop vanaf januari 2026. Regulier ticket € 22,50; avondticket € 16,50
Op de toon van: *wat denk je zelf !?* benadrukt Unseen in de FAQ dat de Museumkaart niet geldig is. Het is hier geen museum, hè?

vrijdag 27 maart - zondag 29 maart 2026
Rotterdam Ahoy
Ahoyweg 10 Rotterdam

Unseen boekenmarkt 2025 Rotterdam

↖ *Impressie Unseen, toen nog in Amsterdam.*
↑ *Boekenmarkt Unseen, toen nog in Amsterdam.*
foto's Kees Molders

Unseen boekenmarkt is een onlosmakelijk deel van Unseen, toch? Mis. De Unseen boekenmarkt wordt gehouden in de hal van het nieuwe Nederlands Fotomuseum in het voormalige pakhuis Santos. Enkele tientallen grote en kleine uitgevers tonen en verkopen er hun fotoboeken. Je vindt er veel boeken die je zelfs in een goed gesorteerde boekhandel niet tegenkomt. Dit is een leuke markt!

vrijdag 27 maart - zondag 29 maart 2026
Nationaal Fotomuseum
Brede Hilledijk 95 Rotterdam

My Circus Ellen von Unwerth

foto: Ellen von Unwerth

De Duitse mode- en kunstfotograaf Ellen von Unwerth exposeert in 'My Circus' 160 iconische foto's van modellen en popartiesten waarin vrouwelijkheid, speelsheid, erotiek en fashion centraal staan. De stijlvolle beelden zijn gemaakt voor modemerken, tijdschriften en haar eigen Ellen von Unwerth's VON magazine en boeken.

Kleurrijke fotowerken worden afgewisseld met zwart-wit portretten van celebrities zoals Claudia Schiffer, Naomi Campbell, Linda Evangelista, Heidi Klum, Kate Moss, RuPaul, Beyoncé, Madonna, Miley Cyrus en Rihanna.

31 januari - 13 september 2026
Fotomuseum aan het Vrijthof
Vrijthof 18 Maastricht

BESTUUR

Rob Renshoff – voorzitter
tel. 0653 166 771
voorzitter.afd07@fotobond.nl

Katinka Mann – secretaris
secretaris.afd07@fotobond.nl

Christophe Thole – penningmeester
penningmeester.afd07@fotobond.nl

Voor zaken m.b.t. opleidingen kun je je momenteel
richten tot de secretaris
secretaris.afd07@fotobond.nl

**De afdeling Utrecht - 't Gooi
wordt gevormd door 25
fotoclubs in Utrecht, de
Betuwe en het Noord-
Hollandse 't Gooi, plus
individuele leden. Dat zijn
ongeveer 700 fotografen.**

COLOFON

De Kijker is het digitale informatiebulletin van de Afdeling Utrecht - 't Gooi van de Fotobond. De Kijker verschijnt minimaal vier maal per jaar en wordt uitgebracht onder de verantwoordelijkheid van het bestuur van de Afdeling Utrecht - 't Gooi.

REDACTIE

Marcel Borgstijn, Kees Molders, Jan Donders,
vacature. redactie.afd07@fotobond.nl

PUBLICATIESCHEMA

WINTEREDITIE
deadline aanleveren kopij 31 december
verschijningsdatum omstreeks 15 januari

LENTE-EDITIE
deadline aanleveren kopij 15 maart
verschijningsdatum omstreeks 1 april

ZOMEREDITIE
deadline aanleveren kopij 15 juni
verschijningsdatum omstreeks 1 juli

HERFSTEDITIE
deadline aanleveren kopij 15 september
verschijningsdatum omstreeks 1 oktober

KOPIJ VOOR HET VOLGENDE NUMMER

Het volgende nummer van De Kijker verschijnt rond 1 april 2026. Artikelen, foto's en/of andere voor de lezers interessante bijdragen dienen **uiterlijk 15 maart 2026** in het bezit te zijn van de redactie. Inzendingen per mail (foto's zoveel mogelijk per SwissTransfer) naar redactie.afd07@fotobond.nl. De redactie heeft het recht om ingezonden bijdragen te weigeren. Inzenden betekent niet automatische plaatsing, maar wordt wel zoveel mogelijk gewaarborgd.

Geef bij een **aanmelding van een expositie** de volledige informatie. Geef in ieder geval: eerste en laatste expositiedag, naam, locatie. Geef een korte beschrijving, zend een representatieve foto mee in voldoende resolutie mét de naam van de fotograaf. Wij willen zeker weten dat de fotograaf akkoord is met plaatsing. Geef een link naar de plek waar de lezers meer informatie kunnen vinden.

Stuur uiterlijk 15 maart je eigen foto (vrij onderwerp) in voor de volgende editie! Let op: met tekst; want je beschrijft in maximaal 50 woorden waarom deze foto jouw favoriet is. Zorg voor voldoende resolutie. Als je foto wordt gekozen voor de omslag wordt hij afgesneden tot A4-formaat en komt er een inhoudsopgave overheen.